

UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI

PRÁVNICKÁ FAKULTA

FORMY TRESTNEJ SÚČINNOSTI

Diplomová práca

87b7f6f1-bd7e-4286-959e-3069e1ac4da3

Študijný program: Právo

Študijný odbor: Právo

Pracovisko: Katedra trestného práva, kriminológie,
kriministiky a forenzných disciplín

Vedúci diplomovej práce: prof. JUDr. Ingrid Mencerová, PhD.

Čestné vyhlásenie

Vyhlasujem, že som diplomovú prácu spracoval samostatne a v zozname použitej literatúry som uviedol všetky použité zdroje.

V Handlovej, 29.02.2024

Bc. Matej Medlen

Pod'akovanie

Týmto sa chcem poďakovať vedúcej práce, prof. JUDr. Ingrid Mencerovej, PhD.
za inšpiratívne rady a cenné odborné usmernenia pri vypracovaní diplomovej práce.

ABSTRAKT

MEDLEN, Matej, Bc.: *Formy trestnej súčinnosti* (diplomová práca). Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici. Právnická fakulta. Katedra trestného práva, kriminológie, kriminalistiky a forenzných disciplín. Vedúci diplomovej práce: prof. JUDr. Ingrid Mencerová, PhD. Stupeň odbornej kvalifikácie: magister (v skratke „Mgr.“). Banská Bystrica. 2024. Rozsah práce: 63 strán.

Predložená diplomová práca sa zaoberá trestnou súčinnosťou v slovenskom právnom poriadku. Cieľom práce je predovšetkým podať v teoretickej rovine problematiku trestnej súčinnosti vo všeobecnosti, ich trestnoprávny postih, ako aj jednotlivé rozdelenie niektorých trestných činov v osobitnej časti Trestného zákona. Diplomová práca je systematicky rozpracovaná v piatich kapitolách. Zaoberá sa pojmami trestná súčinnosť, spolupáchateľstvo, účastníctvo, formy zdanlivej trestnej súčinnosti v osobitnej časti Trestného zákona a zdanlivá trestná súčinnosť.

Kľúčové slová:

Trestná súčinnosť. Formy trestnej súčinnosti. Spolupáchateľstvo. Účastníctvo.

ABSTRACT

MEDLEN, Matej, Bc.: *Forms of participation to a criminal offense* (Diploma Thesis). Matej Bel Universtiy. Banská Bystrica. Faculty of Law. Department of Penal Law, Criminology, Criminalistics and Forencis Sciences. Supervisor: prof. JUDr. Ingrid Mencerová, PhD. Qualification degree: master (in abbreviation „Mgr.“). Banská Bystrica. 2024. 63p.

The submitted thesis deals with criminal complicity in the Slovak legal system. The aim of the thesis is primarily to present the issue of criminal complicity in a theoretical context, their criminal law consequences, as well as the individual classification of certain criminal offenses in the special part of the Criminal Code. The thesis is systematically elaborated in five chapters. It deals with the concepts of criminal complicity, complicity, participation, forms of apparent criminal complicity in the special part of the Criminal Code, and apparent criminal complicity.

Keywords:

Criminal offense. Forms of criminal offense. Complicity. Participation.

OBSAH

ÚVOD	8
1 FORMY TRESTNEJ SÚČINNOSTI A JEJ FORMY	10
2 SPOLUPÁCHATEĽSTVO	14
2.1 Podmienky trestnej zodpovednosti spolupáchateľstva	18
2.2 Zánik trestnosti spolupáchateľstva	19
2.3 Trestanie spolupáchateľstva	20
3 ÚČASTNÍCTVO	22
3.1 Formy účastníctva podľa aktuálnej právnej úpravy	24
3.1.1 Organizátor	26
3.1.2 Návodca	28
3.1.3 Objednávateľ	29
3.1.4 Pomocník	31
3.2 Zánik trestnosti účastníctva	33
3.3 Trestanie účastníctva	35
4 TRESTNÁ SÚČINNOSŤ V OSOBITNEJ ČASTI TRESTNÉHO ZÁKONA	38
4.1 Niektoré formy trestnej súčinnosti	38
4.1.1 Podnecovanie	40
4.1.2 Schvaľovanie trestného činu	41
4.1.3 Nadržovanie	42
4.1.4 Neoznámenie trestného činu	44
4.1.5 Neprekazenie trestného činu	47
5 ZDANLIVÁ TRESTNÁ SÚČINNOSŤ	49
5.1 Všeobecné formy zdanlivej trestnej súčinnosti	50
5.1.1 Nepriame páchatel'stvo	50
5.1.2 Zdanlivé spolupáchateľstvo	53
5.1.3 Súbežné páchatel'stvo	55

5.1.4	Postupné páchatel'stvo	56
5.1.5	Zdanlivé účastníctvo.....	57
ZÁVER		58
ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV		60

ÚVOD

Téma mojej diplomovej práce s názvom „Formy trestnej súčinnosti“ sa zameriava na priblíženie inštitútu trestnej súčinnosti, rôznym prejavom tejto súčinnosti, ako aj na právne dôsledky spojené s jednotlivými formami. Spoločné pôsobenie možno charakterizovať ako závažnejší spôsob vykonávania trestnej súčinnosti, a preto sa posudzuje osobitným režimom, ktorý podrobne rozoberám v rámci mojej diplomovej práce.

Cieľom diplomovej práce je získať komplexný prehľad a hlbšie poznatky v danom odbore, spolu s analýzou právneho rámca popisovaných trestných činov v slovenskom trestnom práve podľa Trestného zákona č. 300/2005. Sústredím sa na upozorňovanie na odlišnosti v právnych termínoch, význame účastníkov trestného činu a usporiadaní ustanovení. Snahou je vyzdvihnúť rôzne aspekty pochopenia prípravy na trestnú činnosť, spolupáchateľstva a samotného rozlišovania súčinnosti, či už v širšom, alebo v užšom kontexte, pričom je kľúčové, aby sme nestratili význam toho, čo tým myslím. V závere diplomovej práce chceme poukázať na zdanlivú trestnú súčinnosť. Analyzujeme právne následky a sankcie, ktoré môžu vyplývať z rôznych foriem spolupráce v trestnej činnosti. Poskytujeme ucelený pohľad na právne aspekty trestnej súčinnosti a zároveň zdôrazňujeme význam porozumenia jednotlivých trestnoprávnych dôsledkov pre efektívne právne postihy.

Koncepcia predkladanej práce sa skladá z piatich kapitol, z ktorých v prvej venujeme pozornosť na vymedzenie samotného pojmu trestnej súčinnosti, jej formám ako aj čo chápeme pod trestnou súčinnosťou, ktorá sa pácha organizovane. Druhá kapitola diplomovej práce sa stručne zameriava na spolupáchateľstvo, a v jednotlivých podkapitolách rozoberáme podmienky trestnej zodpovednosti spolupáchateľstva, zánik trestnosti páchatelstva a na konci kapitoly sa venujeme problematike trestaniu spolupáchateľstva. Tretia kapitola je zameraná na účastníctvo a vymedzuje jednotlivé pojmy a jej formy účastníctva ako je organizátor, objednávateľ, návodca a pomocník. Ďalej v štvrtej kapitole rozoberáme aj niektoré formy trestnej súčinnosti, ktoré sú opravené v osobitnej časti trestného zákona. V piatej kapitole venujeme osobitnú pozornosť aspektom zdanlivej trestnej súčinnosti, a jej všeobecným formám

Pri tvorbe práce bol dôraz kladený na analýzu právnych predpisov, ich komparáciu s dostupnou literatúrou a záverečná syntéza zdrojov pre spracovanie problematiky.

Pri tvorbe práce sme sa zameriavali na analýzu právnych predpisov, ich porovnávanie s dostupnou literatúrou a nakoniec na syntézu zdrojov, aby sme účinne spracovali problematiku.

Pri tvorbe diplomovej práce sme využívali odbornú literatúru, zahŕňajúcu knižné publikácie, odborné články z časopisov a informácie získané z internetových zdrojov. Špeciálny dôraz sme kládli na analýzu právnych predpisov a komentárov, ktoré sa zaoberajú problematikou trestnej súčinnosti. Hlavným zdrojom informácií bol obsah Trestného zákona a Zákona o zodpovednosti právnických osôb, pričom dôležitou úlohu zohrala aj judikatúra súdov.

Zvolená problematika týkajúca sa foriem trestnej súčinnosti ma zaujala vzhľadom na jej súčasný význam v našich podmienkach a potenciálnu aplikáciu získaných poznatkov v budúcej profesionálnej praxi. S dôrazom na uvedené aspekty som sa rozhodol pre túto tému, pretože som chcel získať hlbšie poznatky s danou témou.

Hodnota tejto práce spočíva v objasnení problematiky, ktorá môže slúžiť buď ako študijná materiál pre študentov právnických fakúlt, alebo ako informačný zdroj pre verejnosť, ktorá nemá dostatočné znalosti o danej problematike, považovanej za významný inštitút slovenského právneho systému.

1 FORMY TRESTNEJ SÚČINNOSTI A JEJ FORMY

Trestná súčinnosť predstavuje jednu z najzávažnejších foriem páchania protiprávnej činnosti. Už zo samotného významu slova vyplýva, že sa na nej podieľa viacero osôb, ktoré sa usilujú prijať rôzne opatrenia na skrytie svojich činov a zabezpečenie ich rýchleho odhalenia a identifikácie sa tak stáva náročnou.

Vychádzajúc z odbornej trestnoprávnej literatúry môžeme definovať pojem trestná súčinnosť nasledovne: P. Baláž uvádza, že: „*trestnou súčinnosťou rozumieme protiprávnou trestnú činnosť, na ktorej sa podieľa viac spolupáchateľov alebo okrem páchatel'a aj ďalší účastníci, ktorí úmyselne vyvolávajú alebo uľahčujú páchatel'om spáchať trestný čin alebo iné osoby, ktoré uľahčujú páchatel'ovi a účastníkom uniknúť trestnému stíhaniu.*“¹ Podľa autora V. Solnařa sa pod trestnou súčinnosťou rozumie „*také prípady, keď sa na trestnom čine zúčastňuje viac spolupáchateľov alebo vedľa páchatel'a (spolupáchatel'a) iné osoby najmä tým, že trestný čin páchatel'a alebo spolupáchateľov úmyselne vyvolávajú alebo taký čin uľahčujú alebo tým, že páchatel'om trestného činu alebo osobám na ňom zúčastneným uľahčujú uniknúť trestnému stíhaniu alebo trestu.*“² Kolektív autorov J. Ivor, P. Polák a J. Záhora konštatujú, že „*trestnou súčinnosťou rozumieme prípady, keď sa na trestnom čine zúčastňuje viac páchatateľov alebo okrem páchatel'a aj ďalšie osoby, ktoré trestný čin páchatel'a najmä a) úmyselne vyvolávajú, uľahčujú, či podporujú jeho spáchanie, b) zužitkujú výnosy z trestného činu, c) uľahčujú páchatel'ovi, resp. spolupáchateľom, uniknúť trestnému stíhaniu alebo trestu.*“³

V Trestnom zákone č. 300/2005 Z. z. nie je obsiahnutá definícia pojmu trestná súčinnosť. Tento pojem zákonodarca použil ako názov „Niektoré formy trestnej súčinnosti“ na označenie štvrtého dielu ôsmej hlavy - osobitnej časti Trestného zákona, ktorý upravuje nasledovné trestné činy, a to podnecovanie podľa § 337, schvaľovanie trestného činu podľa § 338, nadržovanie podľa § 339, neoznámenie trestného činu podľa § 340 a neprekazenie trestného činu podľa § 341. Hoci sa používa termín účasti, v týchto prípadoch nejde o účasť na trestnom čine spáchanom inou osobou, ale o samostatné

¹ BALÁŽ, P. *Trestné právo hmotné všeobecná a osobitná časť*. Bratislava: Veda, Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2005, s. 133;

² SOLNAŘ, V., FENYK, J., ČISAŘOVÁ, D. *Základy trestní odpovědnosti*, podstatně přepř. a dopl. vydání. Praha: Nakladatelství Orac, 2003, s. 351;

³ IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 1 vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2016, s. 276;

trestné činy, ktoré obvykle vyplývajú z trestných činov spáchaných inými osobami. Osoba, ktorá spĺňa kritéria skutkovej podstaty takýchto trestných činov, je považovaná za páchatel'a trestného činu, pričom to nevylučuje možnosť účasti iných osôb na danom trestnom čine. Vo všeobecnej časti Trestného zákona sú explicitne vymenované dve formy trestnej súčinnosti: spolupáchateľstvo a účastníctvo. Ďalšie formy spolupôsobenia na vykonávaní trestného činu inými osobami sú špeciálne definované v niektorých častiach Trestného zákona ako samostatné trestné činy, alebo ich účasť sa považuje za podmienku pre uplatnenie vyšších trestných sadzieb alebo všeobecne priťažujúcich okolností. Pre presné vymedzenie a výklad tejto problematiky je potrebné objasniť základné pojmy, ktoré trestné právo v tejto súvislosti používa, a to pojmy trestná súčinnosť a účastníctvo.⁴

Formy účasti na trestných činoch, ako sú definované v Trestnom zákone, majú svoje korene v kontinentálnom právnom systéme, kde sú s menšími odchýlkami akceptované už od obdobia rímskeho práva. Na rozdiel od toho, anglosaský právny systém uplatňuje špecifický prístup k účastníctvu na trestných činoch, ktorý vychádza z tradícií common law.⁵

Je dôležité rozlišovať medzi pojmom trestná súčinnosť a pojmom účastníctvo, pričom druhý menovaný pojem je pojmovo užší. Odborné publikácie definujú účastníctvo v dvoch rovinách: v užšom zmysle zahŕňa úlohy ako organizovanie, návod, objednávanie a pomoc, pričom tento výklad je všeobecne akceptovaný. Naopak, výklad účastníctva v širšom zmysle vyvoláva diskusie, najmä v súvislosti s názorom, že do kategórie účastníctva podľa § 21 Trestného zákona č. 300/2005 Z. z. možno zaradiť aj spolupáchateľstvo podľa § 20 Trestného zákona. Pri definovaní pojmu účastníctvo autorský tím pod vedením profesora Solnařa sa odvoláva na jeho striktniejšiu interpretáciu, identifikujúc ako účastníctvo výhradne tie formy, ktoré sú explicitne menované v § 21 Trestného zákona, konkrétne organizátorstvo, návod, objednávanie a pomoc. Podľa Trestného zákona je účastníkom považovaná osoba, ktorá sa zámerne zapája do trestného činu iného subjektu v úlohe organizátora, návodcu, objednávateľa, alebo pomocníka, nezávisle na tom, či bol trestný čin úspešne dokončený alebo išlo len o pokus. V kontexte terminológie Trestného zákona, spolupáchateľstvo nepatrí pod pojem

⁴ MENCEROVÁ, I., TOBIÁŠOVÁ, L., TURAYOVÁ, Y. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. Šamorín: Heuréka, 2013, s. 200;

⁵ SMITH, J. C., HOGAN, B. *Criminal Law – Cases and materials*. Butterworths London, 1986, s. 140-167;

účastníctva, pretože je regulované samostatne v § 20 Trestného zákona. V tomto prípade sa spolupáchateľstvo definuje ako účasť osoby (alebo osôb) na trestnom čine prostredníctvom spoločného úsilia s inými, pričom kľúčovým aspektom je spoločný zámer zameraný na vykonanie trestného činu. Teda spolupáchateľstvo nie je možné považovať za formu účastníctva, ani keď sa na tento pojem pozrieme v širšom zmysle.⁶ Táto problematika predstavuje v teórii trestného práva otázku bez jednoznačnej odpovede, pričom existujú rozdielne názory na možnosť zaradenia spolupáchateľstva do kategórie účastníctva v širšom poňatí. „Argumentom podporujúcim striktné rozlišovanie medzi spolupáchateľstvom a účastníctvom je aj skutočnosť, že spolupáchatelia naplňujú všetky znaky trestného činu a ich účasť na trestnom čine je priama, čo v prípade účastníka neplatí.“⁷ Na základe uvedených argumentov sa profesorka I. Mencerová prikláňa k názoru, že je nevyhnutné rozlíšiť spolupáchateľstvo ako samostatnú formu trestnej súčinnosti od účastníctva.

Trestná súčinnosť sa vyskytuje aj pri niektorých skutkových podstatách trestných činov uvedených v iných hlavách osobitnej časti Trestného zákona. Tento aspekt trestnej súčinnosti je relevantný pre trestný čin legalizácie príjmov z trestnej činnosti podľa § 233 a 234 Trestného zákona, trestný čin marenia výkonu úradného rozhodnutia podľa § 348 ods. 2 písm. b) Trestného zákona a trestný čin podnecovania k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti podľa § 424 ods. 2 Trestného zákona. Pri niektorých trestných činoch je spolupôsobenie osobitne sankcionované vo forme okolnosti, ktorá podmieňuje použitie vyššej trestnej sadzby, čím sa zvyšuje závažnosť daného činu. Príklady takýchto trestných činov zahŕňajú porušovanie domovej slobody spáchané "najmenej s dvomi osobami" podľa § 194 ods. 2 písm. c) Trestného zákona, alebo násilné prekročenie štátnej hranice spáchané "najmenej s dvomi osobami" podľa § 354 ods. 2 písm. b) Trestného zákona, alebo organizované spolupôsobenie ako závažnejší spôsob konania podľa § 138 písm. j) Trestného zákona, čo je často prítomné v kvalifikovaných skutkových podstatách trestných činov v osobitnej časti Trestného zákona.

Formou súčinnosti možno považovať aj aktivity vyvíjané v rámci nebezpečných zoskupení, ktoré zákon označuje ako zločinecké a teroristické skupiny. Takéto konanie je upravené v osobitnej časti Trestného zákona, a to trestnými činmi založenia, zosnovania

⁶ SOLNAŘ, V., FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D. *Základy trestní odpovědnosti*. Praha: Nakladatelství Orac, 2003, s. 352;

⁷ MENCEROVÁ, I., TOBIÁŠOVÁ, L., TURAYOVÁ, Y. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. Šamorín: Heuréka, 2013, s. 201;

a podpory zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona a trestnými činmi založenia, zosnovania a podpory teroristickej skupiny podľa § 297 Trestného zákona. Tieto činy sú zaradené do VI. hlavy osobitnej časti Trestného zákona a sú považované za všeobecne nebezpečné. Vzhľadom na to, že týmito činmi sa sankcionuje súčinné konanie a aktivity v rámci nebezpečných zoskupení, vrátane organizovaného zločinu a medzinárodného organizovaného zločinu, ktoré sa vyznačujú vysokou organizovanosťou, delbou práce a rozsiahlosťou trestnej činnosti, je nemožné ich opomenúť ako formu trestnej súčinnosti.

Osobitný postih trestnej súčinnosti sa odôvodňuje tým, že spolupráca pri páchaní trestnej činnosti s ďalšími osobami zvyšuje jej závažnosť, zosilňuje vplyv zločinu, posilňuje úmysly páchatel'ov a uľahčuje vykonanie trestnej činnosti. Často je spojená s nebezpečnými formami trestnej súčinnosti, ako je organizovaný zločin, terorizmus, obchodovanie s drogami, obchodovanie s ľuďmi a podobne. Vymedzenie foriem trestnej súčinnosti a podmienok trestnej zodpovednosti jednotlivých osôb má za účel presne určiť stupeň a charakter ich účasti pri páchaní trestného činu, čo následne ovplyvňuje aj vymeranie trestu.⁸

⁸ MENCEROVÁ, I., TOBIÁŠOVÁ, L., TURAYOVÁ, Y. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. Šamorín: Heuréka, 2013, s. 203;

2 SPOLUPÁCHATEĽSTVO

Spolupáchateľstvo sa radí medzi formy trestnej súčinnosti. V trestnoprávnej teórii sa spolupáchateľstvo často zaraďuje medzi formy účasti, pričom sa chápe v širšom kontexte pojmu „účastníctvo“.⁹ Avšak Trestný zákon č. 300/2005 Z. z. uprednostňuje užšie chápanie pojmu „účastník“. V súlade s terminológiou použitou v tomto zákone a jeho systémovým usporiadaním, spolupáchateľstvo nemožno zaradiť medzi formy účastníctva.

Trestný zákon v § 20 považuje za spolupáchateľstvo prípad, kedy bol trestný čin spáchaný spoločným konaním dvoch alebo viacerých páchatel'ov. Na to, aby sa jednalo o spolupáchateľstvo, zákon výslovne požaduje prítomnosť spoločného konania (objektívna podmienka). Spolupáchateľstvo je možné len pri úmyselných trestných činoch, preto sa okrem spoločného konania vyžaduje aj úmysel smerujúci k danému činu (subjektívna podmienka).¹⁰

Objektívnym znakom spolupáchateľstva je splnenie všetkých požiadaviek trestného činu uvedeného v príslušnom ustanovení osobitnej časti Trestného zákona spoločným konaním, ktoré môže byť súčasne alebo postupné. Medzi spolupáchateľmi je explicitne alebo implicitne rozdelené vykonanie objektívnej stránky skutkovej podstaty trestného činu. Nie je potrebné, aby konanie spolupáchateľov bolo rovnakého charakteru, stačí, ak výsledná trestná činnosť spĺňa požiadavky príslušného ustanovenia Trestného zákona.¹¹ Typickou charakteristickou črtou spolupáchateľstva a spoločného konania je priama a osobná účasť na trestnom čine. S ohľadom na odbornú literatúru a judikatúru, napríklad rozhodnutia R 36/1973, R 15/1967, možno konštatovať, že spoločné konanie pri spáchaní trestného činu môže nastať v nasledujúcich formách:

- a) Každý zo spolupáchateľov svojím konaním naplní všetky znaky objektívnej stránky skutkovej podstaty trestného činu. V tomto prípade, ak by sme izolovane posudzovali tieto činnosti, každá z nich by naplnila všetky kroky konania, ktoré vyžaduje zákon.
„Každý zo spolupáchateľov (posudzovaný izolovane) by bol páchatel'om daného

⁹ IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 1 vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2016, s. 277;

¹⁰ MENCEROVÁ, I., TOBIÁŠOVÁ, L., TURAYOVÁ, Y. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. Šamorín: Heuréka, 2013, s. 208;

¹¹ ZSP 56/1998

*trestného činu, pretože vykonal to, čo príslušná skutková podstata požadovala.*¹² Napríklad, dvaja kamaráti by mohli spoločným konaním vypáčiť dvere vedúce do pivnice, následne by sa do nej dostali a spoločne by ukradli elektro bicykel.

- b) *„Každý zo spolupáchateľov uskutoční len časť konania popísaného v skutkovej podstate trestného činu, ktorej objektívna stránka je naplnená len súhrnom týchto konaní.*“¹³ Tento prípad spoločného konania môže nastať len pri trestných činoch, ktoré vyžadujú dve a viac jednotlivých akcií, ktoré v súhrne tvoria konania podľa objektívnej stránky trestného činu. Napríklad, dvaja kamaráti sa vlámu do pivnice spôsobom, že jeden z nich vylomí zámok a druhý odcudzí elektro bicykel.
- c) *„Konanie každého z páchatel'ov je aspoň časťou celkového konania (články reťaze), ktoré v súhrne naplňa skutkovú podstatu konkrétneho trestného činu.*“¹⁴ Tento scenár je možný pri trestných činoch, ktoré si spolupáchatelia rozdelia tak, že každé čiastkové konanie spolupáchateľov tvorí aspoň článok reťaze, pričom jednotlivé činnosti, resp. články reťaze smerujú k priamemu vykonaniu trestného činu a len vo svojom celku naplnia skutkovú podstatu a pôsobia súčasne.¹⁵ Napríklad, jeden spolupáchateľ vytupuje dom, druhý vylomí zámky, tretí vynáša cennosti z domu do motorového vozidla.

Okrem spoločného konania spolupáchateľstvo vyžaduje aj spoločný úmysel, ak má ísť o túto úmyselnú formu účasti. V § 20 Trestného zákona nie je explicitne stanovená táto podmienka trestnej zodpovednosti. Preto sa tento kľúčový prvok skutkovej podstaty odvodzuje z ustanovenia § 17 Trestného zákona, kde je stanovené, že: *„Pre trestnosť činu spáchaného fyzickou osobou treba úmyselné zavinenie, ak Trestný zákon výslovne neustanovuje, že stačí zavinenie z nedbanlivosti.*“ Pri trestných činoch, pri ktorých zákon uznáva rôzne možnosti zavinenia, (čo aj z nedbanlivosti, hoci aj z nedbanlivosti), je spolupáchateľstvo možné len pri jeho úmyselnej forme. V prípade nedbanlivostných trestných činov môžu nastať len situácie podobné spolupáchateľstvu, kde viaceré osoby z nedbanlivosti prispievajú k trestnoprávnym dôsledkom.¹⁶ Ak je viac

¹² JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 5 aktualizované a doplnené vydanie, Praha: Leges, 2016, s. 309;

¹³ MENCEROVÁ, I., TOBIÁŠOVÁ, L., TURAYOVÁ, Y. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná část.* 2 aktualizované a prepracované vydanie. Šamorín: Heuréka, 2015, s. 218;

¹⁴ MENCEROVÁ, I., TOBIÁŠOVÁ, L., TURAYOVÁ, Y. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná část.* Šamorín: Heuréka, 2013, s. 209;

¹⁵ R 36/1973

¹⁶ IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné. Všeobecná část.* 2 vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2021, s. 282;

obžalovaných zapojených do nedbanlivostného trestného činu, zavinenie každého obžalovaného sa musí posudzovať individuálne.¹⁷ Z hľadiska spoločného úmyslu každý zo spolupáchateľov musí vedieť, že konajú s cieľom spáchať trestný čin. Tento úmysel a spoločné konanie ovplyvňujú následky činu. Ak je pohnútkou povinný znak skutkovej podstaty, musí byť táto pohnútko známa všetkým spolupáchateľom pred spáchaním činu. Spolupáchateľstvo je v kontexte vývinových štádií trestného činu relevantné až od štádia pokusu až po jeho dokonanie. Spolupáchateľstvo nie je aplikovateľné, ak spoločná aktivita nastala až po dokonaní trestného činu, čiže po naplnení všetkých znakov, hoci čin mohol pokračovať v štádiu, ktoré by sa mohlo zahrnúť pod pojem „dokončenie trestného činu“.¹⁸ V spolupáchateľstve môže byť zahrnuté spolčenie ako forma trestnej súčinnosti z prípravného konania, ak na ňu nadväzovala táto forma účasti. Spolupáchateľom trestného činu môže byť iba ten, kto by mohol byť označený ako páchatel'. Ak pre spáchanie trestného činu Trestný zákon požaduje špecifickú kvalifikáciu, schopnosť alebo postavenie, spolupáchateľstvo môže vykonávať iba osoba, ktorá spĺňa tieto legislatívne kritériá. Napríklad, v prípade spolupáchateľstva trestného činu zneužitia právomocí verejného činiteľa podľa § 326, môže byť spolupáchateľom len ten, kto má právne postavenie verejného činiteľa podľa § 128 ods. 1 Trestného zákona. Účasť v užšom zmysle je otvorená pre každého. Ak jeden zo spolupáchateľov dobrovoľne zastaví svoje konanie, nedochádza k zániku trestnosti pokusu, pokiaľ nedokáže zabrániť ostatným spolupáchateľom v spáchaní trestného činu. To znamená, že aj v prípade, že nedokáže včas nahlásiť trestný čin alebo odstrániť vzniknuté nebezpečenstvo, ktoré ohrozuje záujem chránený zákonom. V prípade, keď je trestný čin spáchaný spoločne s osobou, ktorá nie je trestne zodpovedná, nejde o spolupáchateľstvo, ale o spáchanie trestného činu jediným páchatel'om.¹⁹

Slovenská republika sa rozhodla pristúpiť k schváleniu novej právnej úpravy trestnej zodpovednosti právnických osôb v roku 2015, inšpirovaná prístupom Českej republiky a drvivej väčšiny ostatných európskych štátov. Touto úpravou zaviedla model trestnej zodpovednosti pre právnické osoby.²⁰

¹⁷ R 82/1956

¹⁸ R 34/1968

¹⁹ R 51/1970-II

²⁰ MEDELSKÝ, J. Nový model trestnej zodpovednosti právnických osôb v Slovenskej republike. In *Trestní právo*, roč. XX, č. 2, s. 13;

Podľa § 6 ods. 2 zákona č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb „*ak bol trestný čin spáchaný spoločným konaním dvoch alebo viacerých páchatel'ov, z ktorých aspoň jeden je právnickou osobou, zodpovedá každý z nich, ako keby trestný čin spáchal sám.*“²¹ Napriek tomu, že text právnej normy nezahrňuje výslovne pojem "spolupáchatel'", analýza názvu § 6 zákona o TZPO v kombinácii s obsahom a usporiadaním jednotlivých odsekov v rámci § 6 zákona o TZPO a s prihliadnutím k definícii spolupáchatel'stva v Trestnom zákone č. 300/2005 Z. z. naznačuje, že uvedený § 6 ods. 2 zákona o TZPO reprezentuje právnu úpravu trestnej zodpovednosti spolupáchatel'stva právnických osôb. Podmienky trestnej zodpovednosti spolupáchatel'ov sú v § 6 ods. 2 zákona o TZPO takmer identické s § 20 TZ č. 300/2005 Z. z. Jediný rozdiel spočíva v tom, že podľa zákona o TZPO sa hovorí o spolupáchatel'stve len v prípade, že aspoň jeden zo spolupáchatel'ov je právnickou osobou. Z pohľadu charakteru spolupáchatel'ov, podľa § 6 ods. 2 zákona o TZPO môže ísť o spolupáchatel'stvo v nasledujúcich prípadoch, a to keď sú spolupáchatel'mi právnická osoba alebo právnické osoby a fyzická osoba resp. viac fyzických osôb.

„*spoluzodpovednosti podnikov ako spolupáchatel'ov a/alebo pomocníkov celkového protiprávneho konania, ktorým sa vzájomne pripisujú protiprávne konania iných zúčastnených podnikov.*“²² Judikatúra Súdneho dvora Európskej únie vytvorila jasné kritéria objektívnej a subjektívnej podmienky, podľa ktorých sa prípadne voči týmto spoločnostiam môže vyvodiť zodpovednosť za protiprávne konanie.

Nepovažuje sa za spolupáchatel'stvo, ak fyzická osoba koná v mene právnickej osoby a štatutárny orgán tejto právnickej osoby je stíhaný ako fyzická osoba podľa Trestného zákona, zatiaľ čo spoločnosť, v ktorej mene konal, je stíhaná podľa zákona o TZPO. V tomto prípade hovoríme o tzv. súbežnej zodpovednosti fyzickej a právnickej osoby.²³

²¹ Pozri § 6 ods. 2 zák. č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb v znení neskorších predpisov;

²² Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 8. júla 2008 vo veci T-99/04 – AC-Treuhand AG proti Komisii Európskych spoločenstiev, článok 146. Dostupné na: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/3d9ec831-a88f-4bba-b6bb-4db0c5f70f3f/language-sk/format-HTML>. [cit. 08.02.2024]

²³ IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2021, s. 284;

2.1 Podmienky trestnej zodpovednosti spolupáchateľstva

V prípade trestnej zodpovednosti spolupáchateľov platí zásada, že každý zo spolupáchateľov je zodpovedný, akoby trestný čin spáchal sám. V niektorých prípadoch môže prítomnosť spolupáchateľa viesť k aplikácii prísnejších trestných sankcií. Táto skutočnosť sa často vyjadruje v skutkovej podstate slovami „s najmenej dvoma osobami“, „ak spácha čin ako člen organizovanej skupiny“, „v nebezpečnom zoskupení“, „ako člen nebezpečného zoskupenia“. Spolupáchatelia nesú spoločnú a nedeliteľnú zodpovednosť za spôsobené následky. V prípade trestných činov, ktoré spôsobujú škodu na majetku, sa spôsobená škoda počíta a každému zo spolupáchateľov sa pričíta škoda v plnej výške. Rovnaké pravidlo platí aj v rozsahu činu.

Každé konanie zo strany spolupáchateľov musí spĺňať skutkovú podstatu toho istého trestného činu.²⁴ „Ak má skutková podstata alternatívne znaky, je spolupáchateľstvo možné aj naplnením rôznych z týchto alternatív zo strany jednotlivých spolupáchateľov“.²⁵ V tejto súvislosti je dôležité spomenúť rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky, ktoré uznáva možnosť posudzovať konania osôb ako spolupáchateľstvo, aj keď tieto konania splnia rôzne skutkové podstaty toho istého trestného činu. Podmienkou je, že sa líšia len v subjekte, ktorý má schopnosť byť páchatelom daného trestného činu, avšak v konkrétnom prípade ovplyvňujú tú istú udalosť.²⁶

Pri posudzovaní aplikácie prirážajúcich alebo poľahčujúcich okolností, ako aj okolností vyžadujúcich použitie vyššej trestnej sadzby, je nevyhnutné, aby konanie a následky u každého zo spolupáchateľov boli hodnotené samostatne, s ohľadom na ich príslušné zavinenie. Ak spolupáchateľovi bude pripísaný ťažší následok spôsobený úmyselne iným spolupáchateľom pričíta aj vtedy, aj keď ho sám zaviniť len z nedbanlivosti, pokiaľ zákon nevyžaduje úmyselné zavinenie.²⁷ Nedbanlivosť páchatel'a vo vzťahu k ťažšiemu následku musí byť doložená a nemožno iba len tak posúdiť na základe skutočnosti, že ťažší následok sa vyskytuje v súvislosti s úmyselným konaním.

²⁴ MENCEROVÁ, I., TOBIÁŠOVÁ, L., TURAYOVÁ, Y. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť. 2 aktualizované a prepracované vydanie*. Šamorín: Heuréka, 2015, s. 219;

²⁵ SOLNAŘ, V., FENYK J., CÍSAŘOVÁ, D. *Základy trestní odpovědnosti*. Podstatně přepr. a dopl. vydání. Praha: Nakladatelství Orac, 2003, s. 362;

²⁶ Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR z 13. mája 2009, sp zn. 5 Tdo 414/2009 [R 36/2010 (ČR)]

²⁷ R 49/1971

Ak sa osoba zúčastňuje na trestnom čine ako spolupáchateľ a zároveň vykonáva úlohy organizátora, návodcu, objednávateľa alebo pomocníka, bude postihnutá len za spolupáchateľstvo. Spolupáchateľstvo predstavuje vyššiu formu trestnej súčinnosti, ktorá zahŕňa aj uvedené formy účasti. Preto sa spolupáchateľ za tieto formy účasti samostatne nepostihuje. Avšak, ak je spolupáchateľ zároveň organizátorom alebo zvädza mladistvého na spáchanie trestného činu, považuje sa to za všeobecnú priťažujúcu okolnosť podľa § 37 písm. k) a j) Trestného zákona.

2.2 Zánik trestnosti spolupáchateľstva

Zánik trestnosti sa posudzuje samostatne u každého zo spolupáchateľov.²⁸ To znamená, že ak preukáže účinnú ľútosť iba jeden zo spolupáchateľov, zánik trestnosti nastáva len v jeho prípade, pričom druhý spolupáchateľ zostáva trestne zodpovedný. Podmienky zániku trestnosti pokusu bez ohľadu na to, či bol spáchaný spolupáchateľmi alebo samostatným páchatelom, určuje § 14 ods. 3 a ods. 4 Trestného zákona č. 300/2005 Z. z.²⁹

Podmienkou pre zánik trestnosti prípravy zločinu u spolupáchateľa, resp. jedného z viacerých páchatelov podľa § 13 ods. 3 písm. a) Trestného zákona, ako aj trestnosti pokusu trestného činu podľa § 14 ods. 3 písm. a) Trestného zákona, u spolupáchateľa nie je len dobrovoľné zastavenie ďalšieho konania smerujúceho k spáchaní zločinu, resp. dokonaniu trestného činu, ale tiež odstránenie nebezpečenstva, ktoré vzniklo z podniknutej prípravy, resp. pokusu zo strany spolupáchateľov. Tento záver je aj zároveň potvrdený v rozhodnutiach R 14/1997 a R 52/1970-II, ktoré možno vhodne aplikovať aj na prípady zániku trestnosti pokusu trestného činu.

Ak sa niektorý z členov organizovanej skupiny rozhodne ukončiť ďalšie kroky smerujúce k spáchaní trestného činu a spolupáchateľ urobil o príprave na zločin oznámenie orgánu činnému v trestnom konaní, to ešte neznamená automaticky, že u neho zaniká trestnosť prípravy. Tá zostáva, pokiaľ neodstráni súčasne nebezpečenstvo, ktoré

²⁸ R 14/97

²⁹ KORGO, D., et al. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. s. 111;

vzniklo z hľadiska záujmu chráneného Trestným zákonom, z podniknutej prípravy, vrátane aktivity ostatných členov organizovanej skupiny.³⁰

2.3 Trestanie spolupáchateľstva

Aj keď spolupáchatelia nesú spoločnú a nerozdielnú zodpovednosť za následky trestného činu, pri určovaní druhu trestu a jeho výšky sa aplikuje zásada individualizácie trestu podľa § 34 ods. 4 Trestného zákona. Podľa tejto zásady súd zohľadňuje najmä spôsob spáchania činu, jeho následky, zavinenie, pohnútku, príťažujúce a poľahčujúce okolnosti a osobné pomery páchatel'a, ako aj možnosť jeho nápravy. V prípade spolupáchateľov je táto zásada ešte konkrétnejšie upravená v § 34 ods. 5 Trestného zákona, podľa ktorého súd zohľadňuje aj príspevok každého spolupáchatel'a k spáchanému trestnému činu.³¹ Rozdiel v trestnom postihu bude evidentný a oprávnený najmä v prípadoch, keď konanie každého zo spolupáchateľov len čiastočne splní objektívnu stránku skutkovej podstaty trestného činu. Tento rozdiel sa prejavuje v prípadoch, keď spoločné konanie tvorí len súhrn jednotlivých konaní, alebo keď konanie každého páchatel'a predstavuje iba časť alebo článok reťaze, ktoré dohromady tvoria skutkovú podstatu konkrétneho trestného činu.³²

Exces, inak nazývaný ako vybočenie z rámca spoločnej dohody, nastáva, keď jeden zo spolupáchateľov opustí dohodnutý postup. V takom prípade je zodpovedný za svoje konanie a zavinenie. Ostatní spolupáchatelia nesú zodpovednosť len za aktivity, ktoré boli dohodnuté v rámci spoločného plánu.³³

V príklade si môžeme predstaviť situáciu, kde osoby A a B sa dohodnú prepadnúť zlatníctvo v C. Počas lúpeže spolupáchateľ A spanikári a neúmyselne usmrť pracovníka zlatníctva. Toto usmrtenie nebolo súčasťou pôvodnej dohody o prepadnutí zlatníctva. Spolupáchateľ B bude zodpovedný iba za lúpež podľa § 188 Trestného zákona, zatiaľ čo

³⁰ IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2021, s. 286;

³¹ MADLIAK, J. a kol.: *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. Banská Bystrica: Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2015, s. 270;

³² MENCEROVÁ, I., TOBIÁŠOVÁ, L., TURAYOVÁ, Y. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. aktualizované a prepracované vydanie. Šamorín: Heuréka, 2015, s. 222;

³³ IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2021, s. 285;

spolupáchateľ A bude zodpovedný aj za ťažší následok - smrť, a preto bude obvinený z vraždy podľa § 145 Trestného zákona.

3 ÚČASTNÍCTVO

Účastníctvo predstavuje formu trestnej súčinnosti. Tento termín je definovaný v užšom slova zmysle ako samotná trestná súčinnosť a je potrebné ho odlišovať od spolupáchateľstva v zmysle Trestného zákona. Spolupáchateľstvo nemožno zahrnúť do účastníctva ani v širšom zmysle, jednak preto, že Trestný zákon to terminologicky vylučuje, a jednak preto, že charakteristika účastníka a spolupáchateľa sa výrazne líšia. V prvom rade je potrebné vymedziť pojem „účastníctvo“. Účastníctvom sa v teórii trestného práva rozumie úmyselná účasť viacerých osôb na trestnom čine, ktorá je namierená proti určitému konkrétnemu chránenému záujmu a sleduje sa ňou ten istý následok. Účastníctvo musí byť namierené proti trestnému činu. Účastníctvo predpokladá úmysel vzťahujúci sa na páchatel'ove konanie. Vzťah účastníka k inému činu ako je trestný čin, ako je napríklad konanie v krajnej núdzi alebo nutnej obrane, nie je považovaný za účastníctvo.³⁴

Úmysel účastníka musí zahŕňať všetky subjektívne aspekty trestného činu, ako napríklad pohnútky, ktoré charakterizujú páchatel'a, avšak samotný účastník nemusí konať z tej istej pohnútky. Úmysel účastníka sa musí vzťahovať k tým aspektom subjektívneho charakteru, ktoré sú obligatónnymi znakmi subjektívnej stránky konkrétnej skutkovej podstaty trestného činu.³⁵ Charakteristickým znakom zavinenia účastníka a jedným z predpokladov splnenia znakov subjektívnej stránky účastníctva je, že účastník chcel, prípadne bol aspoň informovaný o tom, že bezprostredné porušenie alebo ohrozenie záujmu chráneného trestným zákonom nastane až v dôsledku konania páchatel'a, ku ktorému sa viaže čin účastníka.

Pod pojmom úmyselná účasť viacerých osôb na trestnom čine treba rozumieť, že pri Účastníctvo predpokladá úmyselné zavinenie, čo znamená, že pri trestných činoch spáchaných z neobanlivosti je účastníctvo vylúčené. Predpokladom účastníctva je úmysel súvisiaci s konaním páchatel'a. Okrem toho musí mať úmysel súvisiaci aj s úmyselnou

³⁴ MENCEROVÁ, I., TOBIÁŠOVÁ, L., TURAYOVÁ, Y. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť. 2 aktualizované a prepracované vydanie*. Šamorín: Heuréka, 2015, s. 214;

³⁵ SOLNAŘ, V., FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., *Základy trestní odpovědnosti. Podstatně přepr. a dopl. vydání*. Praha: Nakladatelství Orac, s. r. o., 2003, s. 376;

účasťou vo forme organizátora, návodcu, objednávateľa alebo pomocníka pri spáchaní trestného činu.³⁶

„Účastníctvo predpokladá úmysel smerujúci k účasti vo forme organizátorstva, návodu alebo pomoci na konkrétnom úmyselnom trestnom čine. Úmysel organizátora zahrňuje zosnovanie alebo riadenie určitého trestného činu určitej osoby. Úmysel návodcu zahrňuje vyvolanie rozhodnutia individuálne určitej osoby spáchať trestný čin individuálne určitý. Návod smeruje k individuálne určitej osobe a čin, ktorý má spáchať, musí byť určený aspoň v hlavných črtách. Pri pomoci úmysel smeruje na podporu spáchania individuálne určitého trestného činu individuálne určitého páchatel'a.“³⁷ Z citovaného textu vyplýva, že pre splnenie úmyselného zavinenia zo strany potenciálneho účastníka nestačí, aby jeho úmysel bol len všeobecný a pokrýval len obecné znaky skutkovej podstaty trestného činu uvedeného v Trestnom zákone. K miere individualizácie skutkových okolností hlavného trestného činu v predstave účastníka zaujala stanovisko aj judikatúra. Podľa rozhodnutia *„návod sa musí vzťahovať na individuálne určitý čin, návodca musí mať určitú predstavu o čine, ktorý má byť vykonaný aspoň v hlavných rysoch, ktoré by opodstatnili určitú trestnú skutkovú podstatu a zodpovedá len za výsledok, ktorý hodlal.“³⁸*

Všeobecným znakom účastníctva je jeho vzťah k konkrétnemu trestnému činu, čo automaticky implikuje narušenie alebo ohrozenie určitého chráneného spoločenského vzťahu ako príklad možno uviesť život, vlastnícke právo, ústavne zriadenie. S ohľadom na konkrétnosť trestného činu majú účastníci a páchatel' už predstavu o spôsobenom následku, ktorý môže smerovať napríklad na usmrtenie osoby. Podmienka nepriamej účasti na čine má význam predovšetkým z hľadiska odlíšenia účastníctva od spolupáchateľstva. Táto forma participácie nie je spojená s kolektívnym konaním ani nepredstavuje kľúčový článok reťaze činností nevyhnutných na spáchanie trestného činu. Účastníctvo ako inštitút umožňuje primerane sankcionovať formy trestnej súčinnosti osôb, ktoré sa podieľajú na trestnom čine významným spôsobom, pričom nevystupujú priamo ako spolupáchatelia.³⁹ Existuje však určitá súvislosť medzi konaním páchatel'a a

³⁶ MADLIAK, J. a kol.: *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. Banská Bystrica: Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2015, s. 271;

³⁷ MATYS, K. a kol. *Trestný zákon. Komentár*. 1. Preklad z českého rukopisu *Trestní zákon – komentář* BENČÍK, M. et al. Bratislava: Obzor, n. p., 1978, s. 105.

³⁸ R 3812/1929

³⁹ IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2021, s. 287;

účastníka. Zodpovednosť účastníka závisí predovšetkým od existencie príčinného vzťahu medzi jeho konaním a konaním páchatel'a, čiže činom, na ktorom sa účastník podieľal. Ak medzi týmito konaniami chýba príčinný vzťah, nemôže byť dané konanie považované za účastníctvo. Účastníkom na dokonanom trestnom čine môže byť iba osoba, ktorá nie je páchatel'om alebo spolupáchatel'om toho istého trestného činu. Spolupáchatel'stvo predstavuje vyššiu formu trestnej súčinnosti, ktorá zahŕňa aj formy účastníctva. Preto je vylúčené súčasné postihnutie za závažnejšiu formu trestnej súčinnosti a zároveň aj za menej závažnú formu.⁴⁰

Dôležitou podmienkou je, že trestný čin musí dospieť aspoň do štádia pokusu a musí byť spáchaný osobou, ktorá je trestne zodpovedná. Toto vyplýva zo zákonných ustanovení uvedených v § 21. Účastníctvo na čine, ktorý neprekročil štádium prípravy, sa môže posudzovať iba ako príprava na zločin podľa § 13 Trestného zákona. Ak by niekto organizoval, navádzal, objednával alebo inak pomáhal pri príprave na zločin, mohlo by ísť o jednotlivé formy prípravy na zločin. Túto podmienku možno nájsť aj v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorý je publikovaný pod označením R 1/1973, je stanovené, že účastníctvo, čo zahŕňa organizovanie, návod alebo pomoc podľa § 10 ods. 1 Trestného zákona (v súčasnosti podľa § 21 ods. 1 Trestného zákona), je možné len v prípade dokonaného trestného činu alebo jeho pokusu. Ak priamy páchatel' neprekročil štádium prípravy na trestný čin, konanie účastníka sa posudzuje len ako príprava na trestný čin podľa § 7 ods. 1 Trestného zákona (v súčasnosti príprava na zločin podľa § 13 ods. 1 Trestného zákona).⁴¹

3.1 Formy účastníctva podľa aktuálnej právnej úpravy

Súčasný Trestný zákon č. 300/2005 Z. z. uznáva štyri formy účastníctva. Podľa § 21 ods. 1 tohto zákona sa za účastníka na dokonanom trestnom čine alebo jeho pokuse považuje organizátor, návodca, objednávatel' alebo pomocník. V porovnaní so svojím predchodcom, Trestným zákonom č. 140/1961 Zb., rozšíril nový Trestný zákon formy účastníctva o objednávatel'a.⁴²

⁴⁰ KORGO, D., et al. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. s. 112;

⁴¹ R 1/1973

⁴² KUBIČKA, R., *Trestná súčinnosť. 1. vydanie*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o. 2020. s. 122;

Ak sa účastník podieľal na tom istom trestnom čine viacerými formami účasti, bude postihnutý len za najzávažnejšiu z nich, pričom vyššia forma účasti zahŕňa nižšie formy. Ak zákon vyžaduje pre páchatel'a alebo spolupáchatel'a osobitnú vlastnosť, spôsobilosť alebo postavenie, táto požiadavka nie je vyžadovaná pre účastníka. Podľa § 128 ods. 8 Trestného zákona, osoba, ktorá nemá požadovanú vlastnosť, spôsobilosť alebo postavenie, môže byť účastníkom trestného činu.⁴³

Špecifickým prípadom je trestný čin vraždy novonarodeného dieťaťa spáchaný matkou podľa § 146 Trestného zákona, pri ktorom návod, aby matka pri pôrode alebo bezprostredne po ňom usmrtila svoje novonarodené dieťa, alebo pomoc pri tomto jednaní, tvorí návod, respektíve pomoc na spáchanie úkladnej vraždy podľa § 144 Trestného zákona alebo vraždy podľa § 145 Trestného zákona, a nie na trestný čin vraždy novonarodeného dieťaťa spáchaný matkou, aj keď matka dieťa usmrtila v dôsledku rozrušenia spôsobeného pôrodom.⁴⁴ V judikatúre, ktorá je publikovaná pod značkou R 89/1953 sa návod, aby matka pri pôrode alebo hneď po ňom zavraždila svoje novonarodené dieťa alebo pomoc pri tom je návod, respektíve pomocou pri trestnom čine vraždy podľa § 7, § 216 Trestného zákona (aktuálne podľa § 13, § 144 Trestného zákona), aj v prípade, že matka usmrtila dieťa v rozrušení spôsobenom pôrodom, psychický stav, ktorý ovplyvnila fyzická situácia pôrodu, môže byť relevantný len pre matku a nie pre nikoho iného.⁴⁵

Iba ten, kto priamo spáchal trestný čin alebo sa na ňom podieľal ako spolupáchatel', môže byť považovaný za páchanie pokračovacieho trestného činu. Účastník na trestnom čine však nemôže byť považovaný za páchatel'a pokračovacieho trestného činu, pretože už bol zapojený do skutkového opisu trestného činu. Z pravidla akcesority účastníctva vyplýva, že účasť na rôznych trestných činoch od rôznych páchatel'ov nemožno vnímať ako jeden spojený pokračovací trestný čin účastníctva, aj keď by boli splnené podmienky uvedené v § 122 ods. 10.⁴⁶

⁴³ IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2021, s. 287;

⁴⁴ BURDA, E., ČENTÉŠ, J., KOLESÁR, J., ZÁHORA, J., a kol.: *Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár*. 1. diel. Praha: C. H. Beck. 2010. s. 140;

⁴⁵ R 89/1953

⁴⁶ R 24/2005

3.1.1 Organizátor

V zmysle § 21 ods. 1 písm. a) Trestného zákona č. 300/2005 je organizátorom ten kto „zosnoval alebo riadil spáchanie trestného činu (organizátor).“ Aktuálna definícia organizátora v platnom Trestnom zákone č. 300/2005 Z. z. zodpovedá vymedzeniu znakov organizátora obsiahnutému v § 10 ods. 1 písm. a) Trestného zákona č. 140/1961 Zb. Rovnakým spôsobom organizátora definuje aj český Trestní zákoník č. 40/2009 Sb., ktorý definuje nasledovne „účastníkom na dokonanom trestnom činu alebo jeho pokuse je, kto úmyselne spáchanie trestného činu zosnoval alebo riadil (organizátor)“.⁴⁷

Zosnovanie trestného činu zahŕňa činnosti pred samotným spáchaním trestného činu, ako je iniciácia dohody na jeho spáchanie, vytvorenie plánu, vyhľadávanie ľudí na účasť, organizovanie ich komunikácie, prerozdelenie úloh a zabezpečenie distribúcie príjmov z plánovaného trestného činu.

„Za zosnovanie sa považuje činnosť, ktorá spočíva v iniciovaní dohody o spáchaní trestného činu, vo vytvorení plánu na jeho spáchanie, vo vyhľadávaní osôb, zaisťovaní ich styku, rozdelení úloh a pod.“⁴⁸ Judikatúra podobne definuje zosnovanie trestného činu. Rozhodnutie Rč 52/2010-I (ČR) uvádza... „zosnovanie trestného činu je činnosť, ktorá spadá do štádia pred spáchaním trestného činu a spočíva najmä v iniciovaní dohody o spáchaní trestného činu, vo vymyslení plánu jeho spáchania vo vyhľadaní osôb, ktoré sa na ňom budú podieľať, v zaisťovaní ich vzájomného styku, v rozdelení úloh jednotlivým osobám, v zabezpečení odbytu výťažku zo zamýšľaného trestného činu a pod.“⁴⁹ Citovaný český judikát časovo umiestňuje zosnovanie trestného činu do časového intervalu pred samotným jeho spáchaním.⁵⁰

Riadením spáchania trestného činu sa rozumie konanie, ktoré zahŕňajú vydávanie pokynov a usmernení osobám zapojeným do trestného činu a následné požadovanie ich

⁴⁷ Pozri § 24 ods. 1 písm. a) Trestní zákoník č. 40/2009 Sb

⁴⁸ BURDA, E. et al. Trestný zákon. *Všeobecná část. Komentár*. I. diel. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2010, s. 141;

⁴⁹ Rč 55/2010-I (ČR)

⁵⁰ KUBIČKA, R., *Trestná súčinnosť*. I. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o. 2020. s. 123;

vykonávania.⁵¹ Podľa rozhodnutia z českej judikatúry sa riadenie trestného činu rozumie ako činnosť, ktorá patrí do štádia spáchania samotného trestného činu.⁵²

V niektorých krajinách, ako napríklad v Nemecku, Švajčiarsku a Španielsku, osoba, ktorá organizovala alebo riadila priebeh činu, známa ako organizátor podľa súčasnej právnej úpravy v SR, je posudzovaná ako páchatel'.⁵³

Osoba môže byť považovaná za organizátora aj vtedy, keď sa k činu pridala neskôr a prevzala jeho organizovanie a riadenie. Organizátor nemusí mať predtým vedomosť o všetkých osobách, ktoré sa zapoja do trestného činu, ale musí poznať povahu a podstatu činnosti, ktorú organizuje alebo riadi. Za všetky činy, ktoré organizoval alebo riadil a ktoré iné osoby vykonali v dôsledku toho, nesie organizátor zodpovednosť. Organizátorstvo predstavuje vyššiu formu trestnej činnosti, ako sú návod, objednanie a pomoc.⁵⁴ Organizátora možno nazvať ako „mozog“ trestného činu. V porovnaní s návodom, organizátorstvo predstavuje závažnejšiu formu trestnej súčinnosti, pretože organizátor nie je obmedzený len na podnietenie k spáchaní trestného činu, ale aktívne vykonáva rozsiahlejšiu a intenzívnejšiu činnosť, ktorá zahŕňa plánovanie a riadenie trestného činu.⁵⁵

Podľa slovenskej aj českej judikatúry, ktorá sa vzťahuje k výkladu Trestného zákona č. 300/2005 Z. z., účasť na trestných činoch rôznych hlavných páchatel'ov nemožno považovať za jeden pokračovací trestný čin vykonaný v danej forme účasti. Tento názor judikatúra odvodzuje z princípu akcesority účasti voči páchatel'ovi hlavného trestného činu.⁵⁶ Akceptácia uvedeného stanoviska vedie k vytváraniu situácií, ktoré sú problematické najmä v súvislosti s trestným postihom účasti vo forme organizovania. Tieto situácie sú nežiaduce z hľadiska dosiahnutia spravodlivého postihu trestnej činnosti. V českej odbornej právnej literatúre sa objavujú hlasné protesty voči rozhodnutiam, ktoré odmietajú hodnotenie účasti na trestných činoch viacerých páchatel'ov ako jeden pokračovací trestný čin. V podaní V. Kratochvíla, „*uvedené rozhodnutia prepínajú zmysel a znaky pokračovania, keď s rôznosťou hlavných*

⁵¹ MENCEROVÁ, I., TOBIÁŠOVÁ, L., TURAYOVÁ, Y. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2 aktualizované a prepracované vydanie. Šamorín: Heuréka, 2013, s. 215;

⁵² RČ 55/2010-I (ČR)

⁵³ KUBIČKA, R., *Trestná súčinnosť*. 1. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o. 2020. s. 124;

⁵⁴ MADLIAK, J. a kol.: *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. Banská Bystrica: Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2015, s. 271;

⁵⁵ R 67/1971

⁵⁶ R 24/2005, RČ 61/1994 (ČR), RČ 49/2009-II (ČR), RČ 52/2010-II (ČR)

*páchateľov spájajú i rôznosť právnych kvalifikácií konaní účastníkov na nich. Bez ohľadu na to, kto je hlavným páchatelom, z hľadiska účastníctva ide vždy o účastníctvo na hlavnom trestnom čine (čiastkovom útoku) kvalifikovanom zakaždým podľa rovnakej skutkovej podstaty trestného činu, z čoho vyplýva, že podmienka rovnakej právnej kvalifikácie bude splnená.*⁵⁷ Napriek kritike judikatúry, ktorá obmedzuje právne hodnotenie pokračovania v účastníctve len na hlavné trestné činy spáchané rovnakým páchatelom, je táto judikatúra považovaná za ustálenú a logicky odôvodnenú. Legislatíva by mala reagovať na nenaznačený negatívny stav vyplývajúci z tohto názoru, ktorý je aplikovateľný aj v súčasnej právnej úprave na Slovensku. Jedným z možných riešení je rozšírenie definície pokračovacieho trestného činu (§ 122 ods. 10 TZ č. 300/2005 Z. z.), aby účastníctvo na čiastkových útokoch nebolo vylúčené len preto, že sa účastník zúčastnil na činoch rôznych páchatateľov.⁵⁸

3.1.2 Návodca

V zmysle § 21 ods. 1 písm. b) Trestného zákona č. 300/2005 Z. z. sa pod pojmom *návodca* rozumie „*účastník na dokonanom trestnom čine alebo na jeho pokuse je ten, kto úmyselne naviedol iného na spáchanie trestného činu (návodca)*“.

Navádzanie je taká forma pôsobenia na inú osobu, cieľom ktorej je presvedčiť túto osobu, aby spáchala trestný čin. Trestný zákon neurčuje konkrétne formy ani metódy návodu, a preto môže byť návodom akékoľvek konanie, ktoré iného presvedčí alebo motivuje na spáchanie trestného činu. Toto konanie môže zahŕňať presvedčanie, poučovanie alebo vydávanie pokynov, ak tak návodca dosiahne svoj cieľ. Návod môže byť vykonaný ústne, písomne, gestom alebo iným spôsobom, ale musí byť adresovaný konkrétnej osobe a konkrétnemu individuálnemu trestnému činu. Trestný čin musí mať aspoň hrubý obraz, ako napríklad miesto, čas, predmet útoku, opis útoku a spôsob vykonania.

Napríklad, potenciálny návodca použil hrozbu bezprostredného usmrtenia na nútenie potenciálneho páchatel'a k činu. V tomto prípade nie je potenciálny páchatel' trestne zodpovedný, pretože jeho konanie spĺňa podmienky pre krajinú núdzu uvedené v § 24 Trestného zákona č. 300/2005 Z. z. Využitím takéhoto vyhrážania a fakticky vzbudil

⁵⁷ KRATOCHVÍL, V a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 184;

⁵⁸ KUBIČKA, R., *Trestná súčinnosť. 1. vydanie*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o. 2020. s. 126;

potenciálnemu páchatel'ovi úmysel spáchať čin, ktorý je inak trestný. V tomto prípade, keďže potenciálny páchatel' nie je trestne zodpovedný vzhľadom na skutkové okolnosti, ktoré potenciálny návodca vedome využil (dôležité je, že si bol vedomý skutkových okolností, nie či si tiež uvedomoval, že tieto robia donútenú osobu z právneho hľadiska trestne nezodpovednou), čin potenciálneho návodcu spĺňa znaky nepriameho páchatel'stva a nie návodu na trestný čin.⁵⁹

Ak návodca zviadol k spáchaní trestného činu mladistvého, považuje sa to za všeobecnú prít'ahujúcu okolnosť.⁶⁰ Účasť formou návodu sa bude považovať za prítomnú iba v prípade, že trestný čin dosiahol aspoň štádium pokusu, rovnako ako v prípade organizácie. V opačnom prípade by sa mohlo jednať o návod ako formu prípravy na zločin podľa § 13 Trestného zákona.

Judikatúra vysvetľuje rozdiel medzi organizátorom a návodcom takto *„organizátorstvo je v porovnaní s návodom závažnejšou a nebezpečnejšou formou trestnej súčinnosti, pretože organizátor sa vo svojom konaní neobmedzuje len na vzbudenie rozhodnutia spáchať trestný čin, ale vyvíja širšiu a intenzívnejšiu činnosť, ktorá svojou povahou naplňuje zákonné znaky, zosnovania a riadenia trestného činu.“*⁶¹

Je nevyhnutné rozlišovať medzi návodcom a podnecovateľom podľa § 337 Trestného zákona. Na rozdiel od návodu, podnecovanie nezasahuje konkrétnu osobu, ale je vyhlásené verejne. Okrem trestných činov, podnecovanie sa vzťahuje aj na hromadné nesplnenie dôležitej povinnosti uloženej zákonom alebo na vážne porušenie verejného poriadku.⁶²

3.1.3 Objednávateľ

Objednávateľ ako forma účasti na trestnom čine a trestnej súčinnosti bol zavedený do nášho právneho poriadku s účinnosťou od 1. januára 2006, kedy nadobudol účinnosť Trestnom zákone č. 300/2005. Podľa ustanovenia § 21 ods. 1 písm. c) Trestného zákona č. 300/2005 Z. z. *„účastníkom na dokonanom trestnom čine alebo na jeho pokuse je ten, kto úmyselne požiadal iného, aby spáchal trestný čin (objednávateľ).“*

⁵⁹ KUBIČKA, R., *Trestná súčinnosť. 1. vydanie*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o. 2020. s. 129;

⁶⁰ IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť. 2. vydanie*. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2021, s. 290;

⁶¹ R 67/1971

⁶² KORGÓ, D., et al. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. s. 115;

Motivácia, ktorá inšpirovala predkladateľa návrhu súčasného Trestného zákona č. 300/2005 Z. z., aby zahrnul objednávateľa ako ďalšiu formu účasti spolu s organizátorom, návodcom a pomocníkom, je identifikovateľná v dôvodovej správe k tomuto návrhu zákona. Podľa tejto dôvodovej správy „*vzhľadom na vývoj kriminality, kedy dochádza k častému páchanu trestnej činnosti na objednávku, bolo na túto skutočnosť reagované aj v tomto trestnom zákone, kedy bol popri návodcovi osobitne definovaný aj ďalší účastník na dokonanom trestnom čine alebo jeho pokuse a to objednávateľ. V tomto prípade totiž nejde o typické navedenie na spáchanie trestného činu, pretože nájomní páchatelia trestných činov sú tieto už vopred ochotní spáchať a objednávateľ len konkretizuje praktický predmet útoku.*“⁶³ Podľa dôvodovej správy by konanie objednávateľa (žiadosť iného o spáchanie trestného činu) malo mať za cieľ osoby, ktoré sú ochotné sa nechať najat' na vykonanie konkrétnych trestných činov. Z tejto časti dôvodovej správy možno vyvodit', že kritickým faktorom pre posúdenie činnosti účastníka ako objednávania trestného činu je, aby jeho žiadosť smerovala na osobu, ktorá už predtým vyjadrila ochotu spáchať trestný čin.⁶⁴

Objednávateľ trestného činu sa podobá na návodcu, avšak medzi nimi existuje podstatný rozdiel. Zatiaľ čo úmyslom návodcu je vyvolať rozhodnutie spáchať trestný čin u osoby, ktorá doteraz nemala úmysel páchať trestný čin, objednávateľ sa snaží len o presné určenie obsahu trestného činu u osoby, ktorá je rozhodnutá spáchať trestný čin voči neurčiteľnej osobe alebo veci. Ide o objednanie trestného činu u osoby, ktorá je napríklad známa svojimi službami v tejto oblasti.

Pre trestnú zodpovednosť objednávateľa nie je dôležité, či páchatel' vykonáva čin za odplatu alebo bezodplatne, hoci v praxi to často bude odplacovaný výkon trestného činu. Príkladom bezodplatného vykonania činu je rozsudok Okresného súdu v Nitre publikovaný pod spisovou značkou 4 T 42/2015, kde by sme mohli vysvetliť, ako sa okresný súd dopracoval k záveru o plnení znakov objednávateľstva zo strany obžalovaného. Tento záver bol odôvodnený tým, že obžalovaný prejavil záujem o spáchanie trestného činu a mal priamy prospech (pocit uspokojenia) zo spôsobenia škody na majetku svojej manželky, s ktorou sa nachádzal v rozvodovom konaní, a na majetku jej priateľa, ktorý užíval majetok obžalovaného. Priamy páchatel' nemal žiadny prospech zo spáchania činu a dopustil sa ho z pocitu zaviazanosti voči objednávateľovi. Okresný

⁶³ Dôvodová správa k Trestnému zákonu č. 300/2005 Z. z., klientsky program ASPI

⁶⁴ KUBIČKA, R., *Trestná súčinnosť. 1. vydanie*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o. 2020. s. 131;

súd v Nitre právoplatným rozsudkom na základe vykonaného dokazovania ustálil, že „obžalovaný vedel o viacerých stretoch svedka F. B. so zákonom, čo obžalovaný využil v danom čase vo svoj prospech. Obžalovaný svojim správaním a verbálnym prejavom svedka F. B. presvedčil o tom, že vyvinul v jeho prospech aktivity, ktoré viedli k tomu, že nebol odsúdený k nepodmienečnému trestu, a následne keď obžalovaný F. B. požiadal o podpálenie motorového vozidla, tento tejto žiadosti vyhovel a trestný čin 23. decembra 2014 vo večerných hodinách aj dokonal.“⁶⁵

Rovnako ako v prípade organizátorstva a návodu, aj pri objednávaní trestného činu musí páchatel' aspoň pokúsiť sa o jeho vykonanie. V opačnom prípade by objednávateľ niesol zodpovednosť len za prípravu zločinu podľa § 13 ods. 1 Trestného zákona, ak by sa jednalo o objednanie konkrétneho činu.⁶⁶

V judikáte Najvyššieho súdu Slovenskej republiky publikovanom ako R 119/2012 sa „v prípade spáchania trestného činu na objednávku (§140 písm. a/ Tr. zák.), treba tento osobitný kvalifikačný pojem vykladať tak, že ide o konanie páchatel'a, ktorý spácha trestný čin po tom, ako si predtým iná osoba u neho spáchanie trestného činu objednala. Aplikácia tohto osobitného motívu je však vylúčená u objednávateľa, ktorý nekoná na objednávku, ale objednávku na spáchanie trestného činu dáva.“⁶⁷

3.1.4 Pomocník

Pomocníkom podľa § 21 ods. 1. písm. d) Trestného zákona je „účastník na dokonanom trestnom čine alebo na jeho pokuse je ten, kto úmyselne poskytol inému pomoc na spáchanie trestného činu, najmä zadovážením prostriedkov, odstránením prekážok, radou, utvrdzovaním v predsavzatí, sľubom pomôcť po trestnom čine (pomocník).“ Pomocník predstavuje osobu, ktorá podporuje hlavného páchatel'a ešte pred spáchaním trestného činu.

Prostriedky pomoci sú v Trestnom zákone uvedené demonštratívne. V právnej teórii a doktríne sa pomoc delí na fyzickú a psychickú. Fyzická pomoc zahŕňa poskytovanie pomoci prostredníctvom fyzických prostriedkov, ako je napríklad zabezpečenie nástrojov na vykonanie trestného činu alebo odstránenie vonkajších

⁶⁵ Rozsudok Okresného súdu Nitra sp. zn. 4T 42/2015 z 11. augusta 2016

⁶⁶ MENCEROVÁ, I., TOBIÁŠOVÁ, L., TURAYOVÁ, Y. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť. 2* aktualizované a prepracované vydanie. Šamorín: Heuréka, 2013, s. 218;

⁶⁷ R 119/2012

prekážok. Psychická pomoc sa zase týka poskytovania pomoci formou poradenstva, posilňovania rozhodnutia páchatel'a spáchať trestný čin, alebo sľubov o pomoci po spáchaní trestného činu.⁶⁸ Pomoc môže nadobúdať aj podobu konania, ako je napríklad zabezpečenie strelných zbraní alebo opomenutie konania, ako je neuzamknutie dverí vedúcich do priestoru s tovarom. Opomenutím sa rozumie podľa § 122 ods. 1 Trestného zákona „konaním sa rozumie aj opomenutie takého konania, na ktoré bol páchatel' podľa okolností a svojich pomerov povinný.“, avšak, je nutné, aby taká povinnosť bola špecifická, ako napríklad povinnosť pracovníka bezpečnostnej služby vo zlatníctve, ktorý úmyselne neaktivoval poplachový systém po uzavretí prevádzky a tým zanedbal svoju povinnosť, a tým tak poskytol pomoc páchatel'ovi trestného činu. V konkrétnych prípadoch sa často objavujú obe formy pomoci súčasne. Predovšetkým psychická pomoc má vo všeobecnosti široké využitie v praxi. Prítomnosť na mieste činu alebo sprevádzanie páchatel'a na miesto činu sa však nemožno považovať za formu účasti prostredníctvom pomoci.

Pomoc sa obvykle považuje za najmenej významnú formu účasti.

Pomoc je chápaná ako akt podpory pri konkrétnom trestnom čine, ktorý je určený pre jednotlivého páchatel'a. Táto podpora musí byť poskytnutá pred samotným spáchaním trestného činu. Podľa judikatúry, ktorá uvádza, že „Pomoc v zmysle § 10 ods. 1 písm. c) Tr. zák. (podľa aktuálneho Trestného zákona č. 300/2005 § 21 ods. 1 písm. d)) nie je možná po dokončení trestného činu.“⁶⁹

Poskytnutie pomoci pri spáchaní trestného činu môže nastať aj po dokonaní samotného činu, ak ešte nie je dokonaný.⁷⁰ Tento scenár môže nastať napríklad pri trvácich alebo hromadných trestných činoch. Napríklad pri trvacom trestnom čine pozbavenia osobnej slobody podľa § 182 Trestného zákona č. 300/2005 Z. z.⁷¹

Dôležitým aspektom pri hodnotení poskytovanej pomoci pri trestnom čine je rozlišovanie medzi samotnou pomocou a spolupáchatel'stvom. V minulosti v aplikačnej praxi súdov často vznikali problémy pri tomto odlíšení a posudzovaní, čo predstavuje

⁶⁸ MENCEROVÁ, I., TOBIÁŠOVÁ, L., TURAYOVÁ, Y. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť. 2* aktualizované a prepracované vydanie. Šamorín: Heuréka, 2013, s. 219;

⁶⁹ R 3/1972

⁷⁰ R 34/1968

⁷¹ KUBIČKA, R., *Trestná súčinnosť. 1. vydanie*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o. 2020. s. 147;

významnú otázku.⁷² Pomoc sa odlišuje od spolupáchateľstva najmä tým, že jej znaky nie sú zahrnuté v skutkovej podstate.

V rámci judikatúry, ktorá sa zaoberá rozlišovaním medzi pomocou a spolupáchateľstvom, je možné uviesť napríklad rozhodnutie R 20/1987, podľa ktorého *„Pomocí se ve smyslu § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák. a nikoliv spolupáchatelstvím trestného činu opilství podle § 9 odst. 2, § 201 tr. zák. je roztlačování motocyklu, jehož řidič je pod vlivem alkoholu.“*⁷³

3.2 Zánik trestnosti účastníctva

Aktuálny Trestný zákon č. 300/2005 Z. z. neobsahuje osobitnú právnu úpravu zániku trestnosti účastníctva. S úmyslom vyhnúť sa potenciálnym interpretačným problémom by bolo vhodné uvažovať o pridaní presnej právnej úpravy. Právne ustanovenie, ktoré obsahuje opis zániku trestnosti účastníctva podľa § 24 ods. 3 českého Trestného zákonníka č. 40/2009 Sb., by mohlo slúžiť ako inšpirácia. Výslovnú právnu úpravu zániku trestnosti účastníctva obsahoval Trestný zákon č. 86/1950 Sb., ktorý v ustanovení § 7 ods. 5 uvádzal, že *„návodca a pomocník nie sú trestní, ak zabránia dobrovoľne tomu, aby ten, kto bol navádzaný alebo komu sa pomáhalo, spáchal trestný čin.“*⁷⁴

Ak hovoríme o účastníctve v súlade so § 21 ods. 1 Trestný zákon č. 300/2005 Z. z. (takže nie o organizovaní zločinu, návode, objednávaní alebo pomoci ako formách prípravy na trestný čin), podmienky zániku trestnosti účastníctva možno vyvodiť zo znenia § 14 ods. 3 písm. a), písm. b) Trestný zákon č. 300/2005 Z. z., ktoré sa zaoberajú zánikom trestnosti pokusu spáchania trestného činu. Pre splnenie znakov účastníctva podľa § 21 ods. 1 Trestný zákon č. 300/2005 Z. z. je totiž nutnou podmienkou, aby tzv. hlavný trestný čin dosiahol aspoň štádium pokusu. Ak hovoríme o zániku trestnej zodpovednosti za organizovanie zločinu, návod, objednávanie alebo pomáhanie ako formy prípravy na trestný čin, ich zánik je stanovený v § 13 ods. 3 písm. a) a b) Trestného

⁷² MENCEROVÁ, I., TOBIÁŠOVÁ, L., TURAYOVÁ, Y. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť. 2 aktualizované a prepracované vydanie.* Šamorín: Heuréka, 2013, s. 220;

⁷³ R 20/1987

⁷⁴ Pozri § 7 ods. 5 Trestný zákon č. 86/1950 Sb.

zákona č. 300/2005 Z. z., ktoré uvádzajú podmienky pre zánik trestnej zodpovednosti za prípravu trestného činu⁷⁵

Výkladom ustanovenia § 14 ods. 3 písm. a) Trestného zákona č. 300/2005 Z. z. možno konštatovať, že ak hlavný trestný čin dosiahol štádium pokusu, samotné dobrovoľné odstúpenie účastníka od ďalších krokov potrebných na dokončenie trestného činu, napríklad organizátora ak by upustil od riadenia ďalších krokov, nestačí na zánik trestnej zodpovednosti za účastníctvo. Zákon totiž vyžaduje, aby účastník okrem odstúpenia od činu odstránil aj vzniknuté nebezpečenstvo pre chránený záujem podľa tohto zákona, ktoré vyplýva z pokusu, ktorý podnikol. Interpretáciou ustanovenia § 14 ods. 3 písm. b) Trestného zákona č. 300/2005 Z. z. možno usúdiť, že zánik trestnej zodpovednosti za účastníctvo podľa tohto ustanovenia vyžaduje, aby účastník dobrovoľne v čase, keď ešte bolo možné odstrániť nebezpečenstvo pre chránený záujem podľa tohto zákona, informoval orgány uvedené v tomto ustanovení o podniknutom pokuse o trestný čin.⁷⁶

Výklad ustanovenia § 14 odseku 3 Trestného zákona č. 300/2005 Z. z. týkajúci sa účastníctva možno odvodiť aj z rozhodnutia R 52/1970-II, ktoré sa zaoberá zánikom trestnej zodpovednosti za prípravu v prípade spolupáchateľstva. Podľa uvedenej judikatúry *„ak upustí niektorý zo spolupáchateľov dobrovoľne od ďalšieho konania smerujúceho k spáchaniu trestného činu, nezaniká u neho trestnosť prípravy na trestný čin, pokiaľ a) neodstráni nebezpečenstvo, ktoré vzniklo záujmu chráneného trestným zákonom z podniknutej prípravy zo strany ostatných spolupáchateľov, alebo b) neurobí o príprave na trestný čin oznámenie v dobe, keď nebezpečenstvo, ktoré vzniklo záujmu chránenému trestným zákonom z podniknutej prípravy ostatných spolupáchateľov, mohlo byť ešte odstránené.“*⁷⁷ Hodnotenie dobrovoľnosti sa vykonáva podobne ako pri rozhodnutí nepokračovať v dokonaní trestného činu. Každý účastník je posudzovaný samostatne. Bez trestu zostávajú len tí účastníci, ktorí zabránili spáchaniu trestného činu. Nastáva situácia, kedy nenastane dobrovoľné zastavenie prípravy na trestný čin, keď páchatel prestane konať v dôsledku prekážky. Táto prekážka sa prejavuje tým, že zistí,

⁷⁵ KUBIČKA, R., *Trestná súčinnosť. I. vydanie*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o. 2020. s. 155;

⁷⁶ KORGÓ, D., et al. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. s. 119;

⁷⁷ R 52/1970-II

že osoby, ktoré objednal na vykonanie trestného činu a ktorým už poskytol zálohu, nekonajú, ani nemali v úmysle tak urobiť.⁷⁸

3.3 Trestanie účastníctva

Základným ustanovením Trestného zákona č. 300/2005 Z. z., ktoré sa týka aj postihu účastníctva, je § 21 odsek 2, ktorý reflektuje princíp akcesority trestnosti účastníctva voči hlavnému trestnému činu a jeho páchatel'ovi, a závislosť trestnej sadzby týkajúcej sa účastníka od hlavného trestného činu spáchaného páchatel'om. Pri posudzovaní trestnej zodpovednosti účastníka je dôležitejšia jeho závislosť od hlavného trestného činu skôr než jeho závislosť od trestného stíhania páchatel'a hlavného trestného činu. Pre účastníka sa totiž použije trestná sadzba stanovená pri hlavnom trestnom čine. Konkrétna úprava trestnej sadzby určenej trestným zákonom pre hlavný trestný čin na základe osobitných okolností týkajúcich sa osoby páchatel'a hlavného trestného činu (napríklad zníženie horného trestu podľa § 38 odsek 3 TZ č. 300/2005 Z. z. na základe prevahy poľahčujúcich okolností alebo naopak zvýšenie dolnej hranice trestnej sadzby podľa § 38 odsek 4 TZ č. 300/2005 Z. z. na základe prevahy priťažujúcich okolností) neovplyvňuje trestnú sadzbu vzťahujúcu sa na účastníka, ktorá je závislá od hlavného trestného činu.⁷⁹

Z takého usporiadania vyplýva, že trestnosť účastníctva sa hodnotí na základe dvoch zásad, a to na základe zásady závislosti a zásady samostatnosti.

Princíp závislosti (akcesority) stanovuje, že trestnosť účastníka je podmienená trestnou zodpovednosťou hlavného páchatel'a. Týmto právnym konceptom sa myslí hodnotenie konania účastníka na základe toho istého ustanovenia osobitnej časti Trestného zákona ako konania páchatel'a. Niektoré nejasnosti môžu vzniknúť v súvislosti s presným určením miery, do akej je účastníctvo závislé od hlavného trestného činu.

Špecifickú právnu úpravu týkajúcu sa trestania účastníctva obsahuje § 34 odsek 5 písmeno b) Trestného zákona č. 300/2005 Z. z., ktoré ustanovuje, že *„pri určovaní druhu trestu a jeho výmery súd prihliadne u organizátora, objednávateľa, návodcu a pomocníka*

⁷⁸ R 1/2003

⁷⁹ KUBIČKA, R., *Trestná súčinnosť. 1. vydanie*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o. 2020. s. 160;

aj na význam a povahu ich účasti na spáchanom trestnom čine.“ Trestanie účastníka je upravené aj všeobecným ustanovením § 34 odsek 4 Trestného zákona č. 300/2005 Z. z., ktoré ustanovuje, že „pri určovaní druhu trestu a jeho výmery súd prihliadne najmä na spôsob spáchania činu a jeho následok, zavinenie, pohnútku, priťažujúce okolnosti, poľahčujúce okolnosti a na osobu páchatel'a, jeho pomery a možnosť jeho nápravy.“

Podľa judikatúry ak návodca trestného činu bol sám páchatel'om alebo spolupáchatel'om a zvedol k spáchaní trestného činu mladistvého, táto situácia sa však považuje za všeobecnú priťažujúcu okolnosť. Pri okolnostiach, ktoré tvoria základný znak trestného činu, však nie je možné zohľadniť ich ako priťažujúce okolnosti alebo ako okolnosti, ktoré vyžadujú použitie vyššej trestnej sadzby. To však nebráni súdu, aby pri určovaní výšky trestu v rámci zákonnej trestnej sadzby zohľadnil intenzitu, s akou bola forma účasti uskutočnená.⁸⁰

Samostatnosť, v protiklade k závislosti, znamená, že účasť a jej trestnosť nie sú podmienené hlavným trestným činom, na rozdiel od závislosti, ktorá ich spája s trestnou zodpovednosťou hlavného páchatel'a. Zásada samostatnosti sa uplatňuje v situáciách, keď hlavný páchatel' trestného činu nespáchal čin aspoň vo forme pokusu. V takých prípadoch môžu byť organizátori, návodcovia, objednávateľia alebo pomocníci stíhaní za prípravu na trestný čin podľa ustanovení § 13 Trestného zákona č. 300/2005 Z. z. Trestanie účasti na základe zásady závislosti je možné len vo vzťahu k činu, ktorý má znaky trestného činu. Preto sa pravidlo samostatnosti osobitne aplikuje pri situáciách, kde je účasť na konaní posudzovaná ako priame páchatel'stvo v rámci určitých skutkových podstát trestných činov ako napríklad v § 151 ods. 1 „navedenie na“, v § 152 ods. 2 „pomáha“, v § 154 ods. 1 „iného pohne k samovražde alebo inému k samovražde pomáha“, v § 211 ods. 1 písm. a) „zvádza“, v § 174 „zvádza iného na zneužívanie inej návykovej látky“.⁸¹ Jeden z príkladov, ktorý možno uviesť, je obsiahnutý v ustanovení § 153 Trestného zákona č. 300/2005 Z. z., „Tehotná žena, ktorá svoje tehotenstvo samo umelo preruší alebo iného o to požiada, alebo mu to dovoľí, nie je za taký čin trestné zodpovedná, a to ani podľa ustanovení o návodcovi a pomocníkovi.“ Preto ak niekto

⁸⁰ R 3/1999

⁸¹ IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2 vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2021, s. 297;

navádza tehotnú ženu k umelému prerušeniu tehotenstva alebo jej pri tom pomáha, je to samostatný trestný čin.⁸²

Zásada samostatnosti je aplikovateľná aj v prípade excesu, ktorý môže nastať na strane účastníka činu, ako aj na strane hlavného páchatel'a. Podľa tejto zásady je každý účastník zodpovedný len za tie dôsledky, ktoré priamo spôsobil. Ak dochádza na strane páchatel'a k odchýlke a spácha menšiu formu trestného činu, než je ten, na ktorom sa podieľal organizátor, návodca, objednávateľ a pomocník nie sú zodpovední za spolupôsobenie pri tomto trestnom čine, ale za prípravu na závažnejší trestný čin, ak to povaha daného trestného činu umožňuje. Ak v dôsledku excesu dochádza na strane páchatel'a k spáchaní závažnejšieho trestného činu, než ten, ku ktorému účastníctvo smerovalo, návodca je zodpovedný iba za čin, na ktorý navádzal. Ak by hlavný páchatel' podľaohol omylu týkajúcemu sa predmetu útoku a napriek tomu sa pokúsil alebo úspešne uskutočnil trestný čin, ktorým sa malo účastníctvo zaoberať, tento omyl páchatel'a nemá vplyv na zodpovednosť účastníkov. Ak účastník s omylom vopred počítal, môže ísť o nepriame páchatel'stvo.⁸³

Osoba, pre ktorú je príslušné ustanovenie určené na ochranu, nemôže byť zapojená do trestného činu. V prípade trestného činu sexuálneho zneužívania podľa § 201 Trestného zákona č. 300/2005 Z. z., osoba mladšia ako pätnásť rokov, ktorá naviedla trestne zodpovedného páchatel'a, aby vykonal s ňou súlož, nie je považovaná za účastníka

⁸² IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2 vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2021, s. 297;

⁸³ IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2 vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2021, s. 298;

4 TRESTNÁ SÚČINNOSŤ V OSOBITNEJ ČASTI TRESTNÉHO ZÁKONA

Trestnú súčinnosť možno identifikovať aj v osobitnej časti Trestného zákona, či už v základných skutkových podstatách trestných činov alebo v kvalifikovaných skutkových podstatách, do ktorých zákonodarca zahrnul okolnosti, ktoré podmieňujú použitie vyššej trestnej sadzby a majú povahu trestnej súčinnosti.

4.1 Niektoré formy trestnej súčinnosti

Spoločným (druhovým) objektom týchto trestných činov, ktoré sú súčasťou štvrtého dielu ôsmej hlavy druhej časti Trestného zákona č. 300/2005 Z. z., je ochrana verejného záujmu štátu pred trestnou súčinnosťou prostredníctvom postihu činností s týmito znakmi.⁸⁴

Trestné činy, ktoré spadajú do kategórie „niektorých foriem trestnej súčinnosti“, sa nachádzajú v štvrtom diele ôsmej hlavy osobitnej časti Trestného zákona. Pod pojem niektoré formy trestnej súčinnosti sú zahrnuté skutkové podstaty trestných činov podnecovania podľa § 337, schvaľovania trestného činu podľa § 338, nadržovania podľa § 339, neoznámenia trestného činu podľa § 340 a neprekážania trestného činu podľa § 341. Konštrukcia skutkových podstat uvedených trestných činov vyžaduje, aby sa konania v nich uvedené týkali trestného činu spáchaného inou osobou. Skutkové podstaty týchto trestných činov môžu zahŕňať aj trestný čin inej osoby, ktorý môže byť spáchaný alebo už bol spáchaný. Skutkové konanie, ktoré sa uvádza v opise trestného činu podnecovania podľa § 337 Trestného zákona, sa týka aj iných protispoločenských činov než trestného činu, ako je hromadné neplnenie dôležitej povinnosti stanovenej zákonom alebo na jeho základe, alebo závažné porušovanie verejného poriadku.⁸⁵

Profesor O. Novotný vo svojej odbornej učebnici uvádza, že „*Takéto konanie vyvolávajú, uľahčujú alebo podporujú trestnú súčinnosť iných osôb alebo vytvárajú*

⁸⁴ MENCEROVÁ, I., TOBIÁŠOVÁ, L., TURAYOVÁ, Y. a kol.: *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. Šamorín: Heuréka, 2014, s. 254;

⁸⁵ KUBIČKA, R., *Trestná súčinnosť. 1. vydanie*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o. 2020. s. 208;

priaznivé podmienky pre trestnú súčinnosť a umožňujú páchatel'om uniknúť trestnému stíhaniu a trestu alebo ochrannému opatreniu.“⁸⁶

Pri určitých skutkových podstatách trestných činov, ktoré reprezentujú niektoré formy trestnej súčinnosti *„trestnosť páchatel'a nie je závislá od trestnej zodpovednosti páchatel'a hlavného trestného činu vo forme tzv. akcesority účasti.*“⁸⁷

Prekážkou pri vyvodzovaní trestnej zodpovednosti za tieto trestné činy nie je ani skutočnosť, že k samotnému spáchaniu hlavného činu nedôjde. Aj v prípade, že sa trestný čin, ktorého sa tieto trestné činy týkajú, stane bezúčelným, môže dôjsť k vyvodzovaniu trestnej zodpovednosti. Trestnosť týchto uvedených trestných činov nezávisí na tom, či je páchatel' hlavného trestného činu trestne zodpovedný. Podľa odbornej literatúry, osoba zodpovedná za vyššie uvedené trestné činy nemôže byť identifikovaná ako páchatel' alebo účastník hlavného trestného činu. Ustanovenia o niektorých formách trestnej súčinnosti majú charakter subsidiarity nielen vzhľadom k páchatel'stvu, ale aj voči všeobecným formám účasti. Osoba páchatel'a trestných činov neprekazenia trestného činu a neoznámenia trestného činu môže byť aj tá, ktorá bola navádzaná k spáchaniu trestného činu, na ktoré sa neprekazenie, resp. neoznámenie, vzťahuje, ale odmietla ich spáchanie.⁸⁸

Profesorka I. Mencerová, poukazuje, že *„Všetky trestné činy v tomto diele sú z hľadiska subjektívnej stránky úmyselné trestné činy. Úmysel sa musí vzťahovať aj na okolnosť, že ide o súčinnosť k trestnému činu inej osoby a páchatel' musí poznať aspoň základné skutočnosti, ktoré naplňajú znaky skutkovej podstaty takéhoto trestného činu.*“⁸⁹

Určené trestné činy v tomto oddieli majú vlastné trestné sadzby, ktoré nezávisia na sadzbách pre hlavný trestný čin. V prípade trestného činu nadržovania, ak je hlavný trestný čin miernejšej závažnosti, páchatel' bude trestaný touto miernejšou sadzbou. V prípade trestných činov nadržovania, neoznámenia trestného činu a neprekazenie trestného činu Trestný zákon ustanovuje osobitné prípady, kedy páchatel' nie je postihnutý.⁹⁰

⁸⁶ NOVOTNÝ, O., a kol.: *Trestní právo hmotné – II. Zvláštní část. 4. přepr. vydání.* Praha: ASPI Publishing, spol. s r.o., 2004, s. 179;

⁸⁷ BURDA, E. et al. *Trestný zákon. Osobitná časť. Komentár. II. diel.* Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2011, s. 1109;

⁸⁸ ŠÁMAL, P a kol.: *Trestní právo hmotné. 7. přepr. vydání.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 478;

⁸⁹ MENCEROVÁ, I., TOBIÁŠOVÁ, L., TURAYOVÁ, Y. a kol.: *Trestné právo hmotné. Osobitná časť.* Šamorín: Heuréka, 2014, s. 255;

⁹⁰ MENCEROVÁ, I., TOBIÁŠOVÁ, L., TURAYOVÁ, Y. a kol.: *Trestné právo hmotné. Osobitná časť.* Šamorín: Heuréka, 2014, s. 255;

4.1.1 Podnecovanie

Podnecovanie podľa § 337 Trestného zákona č. 300/2005 Z. z. je „*Kto verejne podnecuje na trestný čin alebo vyzýva na hromadné naplnenie dôležitej povinnosti uloženej zákonom alebo na jeho základe, alebo na závažné porušovanie verejného poriadku, potrestá sa odňatím slobody až na dva roky.*“⁹¹

Subjektívna stránka tohto trestného činu sa opiera o úmyselné zavinenie. Subjektom trestného činu je všeobecný subjekt, teda ktokoľvek fyzická osoba, ktorá je trestnoprávne zodpovedná.

Objektom tohto trestného činu je ochrana záujmov štátu v boji proti verejnému podnecovaniu k trestnej činnosti. Ide o verejné prejavy, ktoré nabádajú k spáchaní trestného činu, verejné výzvy na neplnenie dôležitých povinností stanovených zákonom alebo na základe neho, či na závažné porušenia verejného poriadku. Pre naplnenie objektívnej stránky tohto trestného činu je potrebné, aby došlo k verejnému podnecovaniu k spáchaní trestného činu, verejnému vyzývaniu na hromadné porušovanie dôležitých povinností stanovených zákonom alebo na základe neho, alebo na vážne porušenie verejného poriadku. Znak objektívnej stránky tohto trestného činu zahŕňajú aj spôsob, akým sa trestný čin spáchal, konkrétne "verejne".⁹²

Za podnecovanie sa považuje každý verejný prejav, ktorý je schopný vzbudiť u iných osôb rozhodnutie:

- spáchať trestný čin,
- hromadne neplniť dôležitú povinnosť uloženú zákonom alebo na jeho základe, alebo
- závažne porušovať verejný poriadok.

Verejným poriadkom sa definuje ako celok pravidiel civilného spolunažívania, zahŕňajúc aj morálne zásady. Forma prejavu nie je dôležitá a môže byť akákoľvek, či už písomná, ústna alebo iná relevantná forma, ako napríklad obsahom tlačoviny. Kľúčovou podmienkou však je, že podnecovanie musí byť verejné.⁹³

⁹¹ Pozri § 337 zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov

⁹² KUBIČKA, R., *Trestná súčinnosť. I. vydanie*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o. 2020. s. 210;

⁹³ MENCEROVÁ, I., TOBIÁŠOVÁ, L., TURAYOVÁ, Y. a kol.: *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. Šamorín: Heuréka, 2014, s. 256;

Podľa § 122 ods. 2 Trestného zákona č. 300/2005 je „*Trestný čin spáchaný verejne, ak je spáchaný*

- a) *obsahom tlačoviny alebo rozširovaním spisu, filmom, rozhlasom, televíziou, použitím počítačovej siete alebo iným obdobne účinným spôsobom, alebo*
- b) *pred viac ako dvoma súčasne prítomnými osobami.*⁹⁴

Je dôležité rozlíšiť podnecovanie od návodu na spáchanie trestného činu, ktorý je jednou z foriem účastníctva. Návod je vždy zameraný na konkrétnu osobu, s úmyslom vzbudiť ju k rozhodnutiu spáchať určitý trestný čin. Podmienkou trestnosti návodu podľa § 21 ods. 1 písm. b) Trestného zákona je, že jeho konanie vyvolá u páchatel'a rozhodnutie spáchať trestný čin a že konanie páchatel'a postupuje aspoň do štádia pokusu. Autori učebnice Trestného práva hmotného vypracovanej kolektívom autorov pod vedením profesorky I. Mencerovej sa vyjadrili, že „*Podnecovanie smeruje k neurčitému počtu osôb a podnecovať možno nielen na spáchanie trestného činu, ale aj na hromadné neplnenie dôležitej povinnosti uloženej zákonom alebo na jeho základe, alebo na závažné porušovanie verejného poriadku. Z hľadiska naplnenie znakov tejto skutkovej podstaty je bezvýznamné, či podnecovanie aj vzbudilo v adresátoch zamýšľané účinky.*“⁹⁵

4.1.2 Schvaľovanie trestného činu

Paragraf 338 Trestného zákona č. 300/2005 Z. z. pozostáva z dvoch odsekov, ktoré popisujú dve odlišné základné skutkové podstaty trestných činov.

Objektom skutkových podstát trestných činov uvedených v § 338 Trestného zákona je záujem štátu o ochranu spoločnosti pred prejavmi, ktoré vyjadrujú pozitívny postoj k trestnému činu a jeho páchatel'ovi. Realizácia objektívnej stránky trestného činu podľa § 338 ods. 1 Trestného zákona predpokladá verejné schvaľovanie trestného činu alebo verejné vyjadrovanie obdivu voči jeho páchatel'ovi.

Konanie predpokladané v objektívnej stránke spočíva:

⁹⁴ Pozri § 122 ods. 2 zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov

⁹⁵ MENCEROVÁ, I., TOBIÁŠOVÁ, L., TURAYOVÁ, Y. a kol.: *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. Šamorín: Heuréka, 2014, s. 256;

- a) páchatel'a alebo osobu jemu blízku odmení alebo odškodní za trest, alebo
- b) zbiera prostriedky na takú odmenu alebo odškodnenie⁹⁶

Ak páchatel' schvaľuje konkrétny trestný čin páchatel'ovi pred činom a tým ho utvrdzuje v predsavzatí trestný čin spáchať a dôjde aspoň k pokusu o takýto trestný čin, mohlo by ísť o účastníctvo formou psychickej pomoci. Schvaľovanie trestného činu podľa § 338 ods.1 môže nastať pred alebo po spáchaní samotného trestného činu. Trestnosť páchatel'a nie je ovplyvnená tým, či bol dotýčny už stíhaný alebo odsúdený za daný trestný čin. Na druhej strane, prejav súhlasu s trestným činom podľa § 338 ods. 2 sa týka už spáchaného trestného činu, pri ktorom bola páchatel'ovi uložená trestná sankcia, hoci nie je isté, či k jej vykonaniu dôjde, ako príklad možno uviesť z dôvodu premĺčania výkonu trestu alebo upustenie trestu.⁹⁷

Verejné vychvaľovanie páchatel'a sa prejavuje ako sympatie nielen voči nemu osobne, ale aj k samotnému protiprávnemu činu, ktorý spáchal. Odmenenie alebo náhrada páchatel'a sa prejavuje ako súhlas s jeho spáchaným trestným činom, napríklad finančnou alebo inou formou odmeny, vyjadrením vďaky, súcitu alebo z iných dôvodov. Zhromažďovanie finančných prostriedkov na odškodnenie páchatel'a za trest, ktorý na neho dopadol, môže byť organizované rôznymi spôsobmi, ako je založenie zbierky alebo otvorenie účtu pre jeho príbuzných. V zmysle Trestného zákona sa blízkymi osobami považujú príbuzní v priamom pokolení, osvojiteľ, osvojenec, súrodenci a manžel alebo iné osoby v rodinnej alebo obdobnej väzbe, len ak by jedna z nich pocítovala ujmu druhej ako vlastnú.⁹⁸

Páchatel'om tohto trestného činu môže byť ktokoľvek, a to v zmysle všeobecného subjektu. Z hľadiska subjektívnej stránky je vyžadované úmyselné zavinenie a podľa ustanovenia § 338 ods. 2 aj pohnútko, ktorou páchatel' prejavuje súhlas s trestným činom.

4.1.3 Nadržovanie

Toto ustanovenie poskytuje ochranu pred trestnou súčinnosťou jednotlivcov, ktorí asistujú páchatel'ovi po vykonaní trestného činu, s cieľom vyhnúť sa právnej

⁹⁶ Pozri § 338 ods. 2 zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov

⁹⁷ MENCEROVÁ, I., TOBIÁŠOVÁ, L., TURAYOVÁ, Y. a kol.: *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. Šamorín: Heuréka, 2014, s. 257;

⁹⁸ MAŠLANYOVÁ, D., et al.: *Trestné právo hmotné. Všeobecná a osobitná časť*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 369;

zodpovednosti, trestu alebo ochranným opatreniam. Na rozdiel od pomoci, ktorá je jednou z foriem účasti, nadžžovanie ako forma trestnej súčinnosti spočíva v poskytovaní pomoci páchatel'ovi až po vykonaní trestného činu.

Objektívna stránka tohto trestného činu je uvedená v § 339 ods. 1 Trestného zákona č. 300/2005 Z. z. a spočíva v poskytovaní pomoci páchatel'ovi trestného činu. Takéto konanie však musí byť motivované úmyslom umožniť páchatel'ovi uniknúť trestnému stíhaniu, trestu alebo ochranným opatreniam alebo ich vykonaniu. Tento úmysel, ktorý prekračuje objektívnu stránku trestného činu, tvorí subjektívnu stránku skutkovej podstaty trestného činu nadžžovania podľa § 339 ods. 1 Trestného zákona.

Páchatel'om tohto trestného činu môže byť ktorákoľvek trestne zodpovedná fyzická osoba. Napríklad páchatel', spolupáchatel' alebo účastník hlavného trestného činu nemôže byť obvinený z trestného činu nadžžovania, pretože platí zásada subsidiarity tohto trestného činu voči páchatel'stvu, spolupáchatel'stvu alebo účasti na hlavnom trestnom čine. Pri nadžžovaní musí páchatel' vždy konať v úmysle, aby ten, ktorému pomáha, aby unikol trestnej zodpovednosti alebo trestu. Pomáhaním, čo predstavuje formu trestnej súčinnosti v rámci objektívnej stránky, sa rozumie akékoľvek aktívne nezákonné konanie, ktorým páchatel' má úmysel mariť úsilie orgánov činných v trestnom konaní a súdov pri objasňovaní trestného činu a postihu jeho páchatel'a. Napríklad poskytnutie motorového vozidla na útek z miesta činu, odstránenie alebo znehodnotenie dôkazov, ukrývanie páchatel'a, zahľadenie stôp. Nadžžovaním je aj úmyselné prevedenie jeho majetku pred uložením trestu, prepadnutia majetku, falšovanie pasu na útek do cudziny.

Podľa rozhodnutia R 29/1979, „*trestný čin nadžžovania podľa § 166 ods. 1 TZ (č. 140/1961 Zb., (v súčasnosti §339 ods. 1 Trestný zákon č. 300/2005 Z. z.), spáchaný ukrývaním alebo prevedením veci pochádzajúcej z trestného činu sa líši od trestného činu podielníctva podľa § 251 TZ č. 140/1961 Zb., úmyslom obvineného umožniť páchatel'ovi trestného činu uniknúť trestnému stíhaniu.*“⁹⁹ V situácii, keď niekto ukrýva alebo prevedie vec pochádzajúcu z trestného činu s úmyslom umožniť páchatel'ovi tohto trestného činu uniknúť trestnému stíhaniu, sa dotýčná osoba dopúšťa trestného činu nadžžovania podľa ustanovenia § 339 odseku 1 Trestného zákona.

⁹⁹ R 29/1979

Ustanovenia § 339 odsekov 2 a 3 Trestného zákona definujú podmienky, za ktorých konanie, ktoré vykazuje charakteristiky uvedené v § 339 odseku 1 TZ, nepodlieha trestu. Vylúčenie jednočinného súbehu medzi trestným činom nadrôžovania a trestnými činmi neoznámene a neprekazene, ustanovenými v § 340 a § 341 Trestného zákona č. 300/2005 Z. z., je z hľadiska pomeru špeciality vylúčený.¹⁰⁰

4.1.4 Neoznámene trestného činu

Ustanovením § 340 Trestného zákona č. 300/2005 Z. z. sa zabezpečuje ochrana spoločnosti pred dokonanými, najmä závažnými zločinmi a korupčnými trestnými činmi, ktoré pre svoje vážne dôsledky a zložitosť sa v právnej praxi obťažnejšie objasňujú. Osoby majú povinnosť nahlásiť tieto trestné činy s výnimkou tých, ktoré sú uvedené v odseku 1 a 2 tohto ustanovenia, s cieľom predísť obzvlášť závažným následkom.

Z hľadiska objektívnej stránky ide o tzv. pravý omisívny trestný čin, čo znamená, že sa môže spáchať len opomenutím konania. Povinnosť páchatel'a konať, teda označiť trestný čin uvedený v § 340 ods. 1 TZ spôsobom uvedeným v tomto ustanovení, vzniká v prípade, že sa páchatel' spoľahlivo dozvie, že iný spáchal zločin, na ktorý tento zákon ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou najmenej desať rokov, alebo niektorý z trestných činov korupcie uvedených v treťom diele ôsmej hlavy osobitnej časti. Ak nastanú podmienky uvedené v predchádzajúcej vete, omisívne konanie páchatel'a predpokladané objektívnou stránkou tohto trestného činu je naplnené tým, že páchatel' neoznámí taký zločin alebo trestný čin bez odkladu orgánu činnému v trestnom konaní alebo Policajnému zboru. V prípade vojaka má povinnosť takéto konanie oznámiť svojmu nadriadenému alebo služobnému orgánu. Ak ide o osobu vo výkone trestu odňatia slobody alebo vo výkone väzby, má povinnosť takéto konanie oznámiť príslušníkovi Zboru väzenskej a justičnej stráže.¹⁰¹

Oznamovacia povinnosť sa vzťahuje už na spáchané trestné činy, teda na také, ktoré sú dokonané alebo dokončené. V prípade, že by trestný čin ešte nebol dokonaný, môže dôjsť k postihu za neprekážanie trestného činu podľa § 341 Trestného zákona č.

¹⁰⁰ MAŠLANYOVÁ, D., et al.: *Trestné právo hmotné. Všeobecná a osobitná časť*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 370;

¹⁰¹ KUBIČKA, R., *Trestná súčinnosť. I. vydanie*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o. 2020. s. 215;

300/2005 Z. z. Povinnosť oznámiť určité trestné činy, o ktorých sa osoba dozvie spoľahlivým spôsobom, je daná bez ohľadu na to, či pozná páchateľa činu.¹⁰²

Podľa judikatúry R 28/1978 „povinnosť oznámiť trestný čin uvedený v § 168 odst. 1 tr. zák. (v súčasnosti § 340 Trestného zákona č. 300/2005 Z. z.), nastupuje nejen tehdy, kdy oznamovatel sa doví o trestném činu a zná jeho pachatele, nýbrž i za situace, kdy oznamovatel se doví o spáchání trestného činu, ale nezná jeho pachatele.“¹⁰³

Kolektív autorov pod vedením profesorky I. Mencerovej, uviedol, že „Hodnovernosť informácie treba skúmať v konkrétnych súvislostiach prípadu, pričom určujúca je dôveryhodnosť zdroja informácie, forma a obsah informácie. Ak osoba získala informáciu o spáchaní trestného činu vlastným pozorovaním, treba zohľadniť najmä okolnosti, za ktorých k tomu došlo.“¹⁰⁴

Na dosiahnutie subjektívnej stránky tohto trestného činu Trestný zákon požaduje úmyselné zavinenie. Ktorákoľvek trestne zodpovedná fyzická osoba môže byť páchateľom uvedeného trestného činu. Tento trestný čin nemožno spáchať osoba, ktorá sa podieľala na trestnom čine ako páchateľ, spolupáchateľ alebo účastník, ktorý má byť oznámený. Osoba, ktorá bola navádzaná na trestný čin, ktorý má byť oznámený, ale odmietla ho spáchať, môže byť páchateľom neoznámenia trestného činu.

V § 340 ods. 2 a 3 Trestného zákona sú stanovené okolnosti, ktoré vylučujú trestnosť činu, ktoré spĺňa znaky uvedené v § 340 ods. 1 Trestného zákona. Podľa § 340 ods. 2 Trestného zákona „kto spácha čin uvedený v odseku 1, nie je trestný, ak nemohol oznámenie urobiť bez toho, že by seba alebo blízku osobu uviedol do nebezpečenstva smrti, ublíženia na zdraví, inej závažnej ujmy alebo trestného stíhania.“ Podľa § 340 ods. 3 Trestného zákona „kto spácha čin uvedený v odseku 1, nie je trestný, ak by oznámením trestného činu porušil a) spovedné tajomstvo alebo tajomstvo informácie, ktorá mu bolo zverená ústne alebo písomne pod podmienkou mlčanlivosti ako osobe poverenej pastoračnou činnosťou, alebo b) zákonom uznanú povinnosť mlčanlivosti.“¹⁰⁵

¹⁰² MENCEROVÁ, I., TOBIÁŠOVÁ, L., TURAYOVÁ, Y. a kol.: *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. Šamorín: Heuréka, 2014, s. 260;

¹⁰³ R 28/1978

¹⁰⁴ MENCEROVÁ, I., TOBIÁŠOVÁ, L., TURAYOVÁ, Y. a kol.: *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. Šamorín: Heuréka, 2014, s. 260;

¹⁰⁵ Pozri § 340 ods. 2, ods. 3 zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov

Osoby, ktoré majú právo prijímať spoveď, sú povinné zachovávať spovedné tajomstvo. Cirkev vyhlasuje nedotknuteľnosť spovedného tajomstva, čo reflektuje aj slovenská legislatíva. Vlády viacerých krajín, vrátane Francúzska v posledných rokoch spochybňujú absolútnosť spovedného tajomstva.¹⁰⁶ Kňaz, vykonávajúci spoveď, je povinný dodržiavať absolútne tajomstvo pod hrozbou prísnych trestov. Kňaz nesmie využiť informácie, ktoré získal počas spovede o osobnom živote spovedajúcich. Podľa CCEO v kán. 733 - § 1. *Sviatosťné tajomstvo je nedotknuteľné; preto ma spovedník starostlivo dbať o to, aby ani slovom, ani gestom, ani nijakým iným spôsobom, ani z nijakého dôvodu ani len čiastočne neprezradil kajúcnika.*¹⁰⁷ Podľa CCEO v kán. 733 - § 2 *„zachovať tajomstvo je povinný aj tlmočník, ak sa zúčastnil, ako aj všetci ostatní, ktorí sa akýmkoľvek spôsobom dozvedeli o hriechoch zo spovede.*¹⁰⁸ Podľa CCEO v kán. 1467 *„kto poruší záväzky, ktoré mu boli uložené z trestu, môže byť potrestaný ťažším trestom.*¹⁰⁹ Spovedná pečať, známa tiež ako spovedné tajomstvo, pokrýva všetky hriechy, či už sú ťažké alebo mierne, utajené alebo verejné, ktoré boli zverené počas spovede a ktoré spovedník získal prostredníctvom sviatosti pokánia. Tento záväzok sa vzťahuje na všetko, čo kajúcnik priznal, aj v prípade, že spovedník nemohol poskytnúť rozhrešenie. Dokonca aj v prípade, že spoveď bola neplatná alebo rozhrešenie nebolo udelené z nejakého dôvodu, musí sa zachovať spovedné tajomstvo.¹¹⁰

Osoby, ktorým je zákonom uložená povinnosť mlčanlivosti, sú tí, ktorých priamo zákon, ktorý upravuje ich činnosť, zaväzuje k zachovaniu tejto mlčanlivosti. Tento záväzok platí napríklad pre lekárov, notárov, advokátov. Zákon o advokácii č. 586/2003 v § 23 ods. 1 uvádza, že *„advokát je povinný zachovať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel v súvislosti s výkonom advokácie, ak osobitný predpis na úseku predchádzania a odhaľovania legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu neustanovuje inak.*¹¹¹ Pri posudzovaní otázky beztrestnosti osoby, ktorá neoznámila trestný čin, je nevyhnutné preskúmať, či v príslušnom zákone,

¹⁰⁶ *Spovedné tajomstvo je neporušiteľné, reflektuje to i slovenská legislatíva* [online]. www.tkkbs.sk, [2021-11-09]. Dostupné na internete: <https://www.tkkbs.sk/view.php?cislocianku=20211109020> [cit. 2024-02-12]

¹⁰⁷ Pozri kán. 733 – § 1 CODEX CANONUM ECCLESIAE ORIENTALIS, auctoritate Joannis Pauli pp.II promulgatus, Libreria Editrice Vaticana 1990.

¹⁰⁸ Pozri kán. 733 – § 2 CODEX CANONUM ECCLESIAE ORIENTALIS, auctoritate Joannis Pauli pp.II promulgatus, Libreria Editrice Vaticana 1990.

¹⁰⁹ Pozri kán. 1467 – § 2 CODEX CANONUM ECCLESIAE ORIENTALIS, auctoritate Joannis Pauli pp.II promulgatus, Libreria Editrice Vaticana 1990.

¹¹⁰ *KKC 1467* [online]. www.katechizmus.sk, Dostupné na internete: <https://katechizmus.sk/kkc-1467> [cit. 2024-02-12]

¹¹¹ Pozri § 23 ods. 1 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v znení neskorších predpisov

ktorý reguluje povinnosť mlčanlivosti, nie je ustanovené, že táto povinnosť mlčanlivosti nevylučuje zároveň zákonom uloženú povinnosť oznámiť trestný čin.¹¹²

4.1.5 Neprekazenie trestného činu

Týmto ustanovením sa má zamedziť spáchaniu obzvlášť závažných trestných činov a korupčných činov, ktoré by mohli mať závažné dôsledky pre našu spoločnosť. Neprekazenie trestného činu, na rozdiel od neoznámenia trestného činu podľa ustanovenia § 340 Trestného zákona, prichádza do úvahy už pri príprave na zločin, pokuse trestného činu až po jeho úplné dokonanie.

Tento trestný čin vzniká v prípade, že páchateľ získava spoľahlivé informácie o plánovaní alebo vykonávaní zločinu, na ktorý zákon ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby najmenej desať rokov, alebo akýkoľvek z trestných činov korupcie uvedených v treťom oddieli ôsmej kapitoly osobitnej časti. Ide o omisívny trestný čin, ktorý vzniká nedodržaním povinnosti konať. Omisívne konanie páchateľa predpokladané objektívnou stránkou tohto trestného činu je neplnené tým, že páchateľ spáchanie alebo dokončenie takéhoto zločinu alebo trestného činu neprekazí osobne alebo prostredníctvom inej osoby, alebo príslušným orgánom. Prekaziť zločin možno aj prostredníctvom včasného oznámenia príslušnému orgánu činnému v trestnom konaní alebo Policajnému zboru. Vojak má alternatívne možnosť informovať svojho nadriadeného alebo služobný orgán, zatiaľ čo osoba vo výkone trestu odňatia slobody môže informovať príslušníka Zboru väzenskej a justičnej stráže. Zákonodarca uvádza, že prostredníctvom uvedeného spôsobu možno prekaziť iba zločin.¹¹³

Kolektív autorov pod vedením profesorky I. Mencerovej v tejto súvislosti poukazuje na to, že *„je otázne, či ide len o legislatívnu chybu, alebo zákonodarca zámerne v tomto ustanovení uvádza len zločiny a nie aj trestné činy korupcie, ktoré má páchateľ neprekazenie trestného činu povinnosť oznámiť.“*¹¹⁴

¹¹² MENCEROVÁ, I., TOBIÁŠOVÁ, L., TURAYOVÁ, Y. a kol.: *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. Šamorín: Heuréka, 2014, s. 262;

¹¹³ KUBIČKA, R., *Trestná súčinnosť. I. vydanie*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o. 2020, s. 216;

¹¹⁴ MENCEROVÁ, I., TOBIÁŠOVÁ, L., TURAYOVÁ, Y. a kol.: *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. Šamorín: Heuréka, 2014, s. 263;

Pre dosiahnutie subjektívnej stránky tohto trestného činu je podľa trestného zákona nevyhnutné úmyselné zavinenie. Osoba, ktorá sa pokúsila prekaziť trestný čin, avšak neúspešne, nebude považovaná za zodpovednú zo zločinu z dôvodu nedostatku zavinenia.

Páchateľom uvedeného trestného činu môže byť akákoľvek fyzická osoba, ktorá je trestne zodpovedná. Osoba, ktorá bola páchatel'om, spolupáchateľom alebo účastníkom trestného činu, ktorý má byť prekazený, sa však nemôže dopustiť tohto trestného činu. Páchateľom neprekazenia trestného činu môže byť aj osoba, ktorá bola navádzaná k spáchaniu trestného činu, ktorý mal byť prekazený, ale odmietla ho spáchať.

V § 341 ods. 2 Trestného zákona sa uvádzajú podmienky beztrestnosti, ktorý prejavuje znaky uvedené v § 341 ods. 1 Trestného zákona. Podľa § 341 ods. 1 Trestného zákona *„kto spácha čin uvedený v odseku 1, nie je trestný, ak nemohol zločin prekaziť bez značných ťažkostí alebo bez toho, že by seba alebo blízku osobu uviedol do nebezpečenstva smrti, ťažkej ujmy na zdraví, inej závažnej ujmy alebo trestného stíhania. Uvedenie blízkej osoby do nebezpečenstva trestného stíhania však nezabavuje páchatel'a trestnosti, ak sa týka neprekazenia zločinu, za ktorý tento zákon umožňuje uložiť trest odňatia slobody na doživotie.“*¹¹⁵ Zákonodarca aj v tomto ustanovení hovorí len o beztrestnosti neprekazenia vo vzťahu k zločinu.

Podľa ustanovenia § 341 ods. 4 Trestného zákona *„povinnosť podľa odseku 1 sa nevzťahuje na osobu, ak by jej splnením porušila sľúbené tajomstvo.“*¹¹⁶ Je nevyhnutné zabráňovať aj takým trestným činom, ktoré boli odhalené v rámci vykonávanej činnosti, na ktorú sa vzťahuje právna povinnosť zachovávať mlčanlivosť.¹¹⁷

¹¹⁵ Pozri § 341 ods. 2 zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov

¹¹⁶ Pozri § 341 ods. 4 zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov

¹¹⁷ MENCEROVÁ, I., TOBIÁŠOVÁ, L., TURAYOVÁ, Y. a kol.: *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. Šamorín: Heuréka, 2014, s. 264;

5 ZDANLIVÁ TRESTNÁ SÚČINNOSŤ

V prípade, že absentuje niektorý z charakteristických znakov trestnej súčinnosti, nejde o trestnú súčinnosť, ale o zdanlivú trestnú súčinnosť. Podľa učebnice všeobecnej časti trestného práva hmotného, ktorej autormi sú J. Ivor, P. Polák a J. Záhora, uvádzajú, že „*pri zdanlivej trestnej súčinnosti sa na určitom konaní zúčastňuje jednak subjekt trestne zodpovedný a jednak osoba trestne nezodpovedná alebo aj dva trestne zodpovedné subjekty, no chýba znak subjektívnej stránky, že ide o spoločné konanie. Takéto konania sa posudzujú ako činy samostatného páchatel'a, t. j. toho, ktorý je trestne zodpovedný, resp. obidvoch trestne zodpovedných páchatel'ov.*“¹¹⁸

V učebnici osobitnej časti trestného práva hmotného, ktorú spracoval kolektív autorov pod vedením profesora V. Kratochvíla, je poskytnutá precízna definícia zdanlivej trestnej súčinnosti. Táto definícia nadväzuje na vymedzenie a definíciu skutočnej trestnej súčinnosti. V ich vysvetlení sa uvádza, že „*trestná súčinnosť ako kvalifikovaná forma trestnej činnosti sa vyznačuje dvomi či viacerými subjektami, jedným spoločným alebo hlavným trestným činom a s ním súvisiacim činom vedľajším, vzájomnou alebo aspoň jednostrannou prepojenosťou subjektívnych a objektívnych stránok konania zúčastnených subjektov.*“¹¹⁹ „*Uvedené znaky musia byť dané kumulatívne, pokiaľ sa v zákone u niektorých nepripúšťa výslovne alternatívnosť. Tieto znaky potom vytvárajú štruktúru pojmu trestnej súčinnosti skutočnej. Ak chýba niektorý z kumulatívnych či aspoň alternatívnych znakov máme dočinenia s trestnou súčinnosťou len zdanlivou.*“¹²⁰

Rozlišovanie medzi "skutočnou" a "zdanlivou" trestnou súčinnosťou spočíva v tom, že umožňuje oddelenie rôznych foriem konania, ktoré sa na prvý pohľad môžu javiť ako trestná súčinnosť, od "skutočnej" trestnej súčinnosti, ktorá je podrobená osobitnému posúdeniu z hľadiska viny aj trestu. Na rozdiel od toho, zdanlivé prípady trestnej súčinnosti vždy predstavujú trestný čin jediného, samostatného páchatel'a.

¹¹⁸ IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2021, s. 300;

¹¹⁹ KRATOCHVÍL, V. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 347;

¹²⁰ KRATOCHVÍL, V. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 347;

5.1 Všeobecné formy zdanlivej trestnej súčinnosti

Medzi všeobecné formy zdanlivej trestnej súčinnosti zaradujeme nepriame páchatel'stvo, zdanlivé spolupáchatel'stvo, súbežné páchatel'stvo, postupné páchatel'stvo a zdanlivé účastníctvo.

5.1.1 Nepriame páchatel'stvo

Aj tzv. nepriame páchatel'stvo je v trestnom práve uznané ako forma páchatel'stva. Trestný zákon nedefinuje, kto sa považuje za nepriameho páchatel'a. Definícia nepriameho páchatel'a je založená výhradne na teórii trestného práva. Za účelom zabezpečenia jednoznačnosti právnej normy, ktorá má slúžiť ako základ pre určenie trestnej zodpovednosti, by bolo vhodné doplniť § 19 ods. 1 Trestného zákona č. 300/2005 Z. z. ustanovením, ktoré by jasne vyjadrovalo trestnosť konania nepriameho páchatel'a. Ak by zákonodarca prijal explicitnú úpravu trestnosti nepriameho páchatel'a, táto norma by nemala obsahovať medzery a musela by byť formulovaná tak, aby umožňovala postih všetkých foriem nepriameho páchatel'stva, ktoré prichádzajú do úvahy. Pri explicitnom zakotvení trestnosti nepriameho páchatel'stva by sa dalo inšpirovať znením § 22 ods. 2 Trestného zákoníku č. 40/2009 Sb., pričom by sa do druhej vety pred bodkočiarkou doplnil text „alebo použil takú osobu, voči ktorej z iných dôvodov nemožno vyvodiť trestnú zodpovednosť“¹²¹ Tým by bolo možné zahrnúť aj akékoľvek ďalšie prípady, ktoré nie sú explicitne uvedené v Trestnom zákone, ale podľa právnej teórie patria pod nepriame páchatel'stvo.¹²² Podľa ZSP 58/1999-II „za páchatel'a trestného činu v zmysle § 9 ods. 1 Trestného zákona sa považuje i tzv. "nepriamy páchatel'", ktorý na spáchanie trestného činu použije inú osobu, ktorá je v jeho rukách "živým nástrojom " a – ako nástroj – sama nekoná alebo nekoná zavinene. Spoločnou črtou takéhoto páchatel'stva je, že "živý nástroj " buď nie je trestne zodpovedný (napr. pre nepríčetnosť), alebo má len obmedzenú zodpovednosť (napr. pre nedbanlivostný trestný čin), alebo aspoň nie je zodpovedný za

¹²¹ KUBIČKA, R., *Trestná súčinnosť. I. vydanie*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o. 2020. s. 247;

¹²² KUBIČKA, R., *Trestná súčinnosť. I. vydanie*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o. 2020. s. 247;

*takýto trestný čin.*¹²³ Na základe odôvodnenia uvedeného v judikáte „*súdna prax a právna teória za nepriameho páchatel'a považuje toho, kto úmyselne*

- a) na spáchanie trestného činu použil inú osobu nepričetnú alebo osobu, ktorá nie je trestne zodpovedná pre nedostatok veku,*
- b) použil osobu, ktorá pre skutkový omyl nemohla poznať význam svojho konania, a preto nie je trestne zodpovedná,*
- c) donútil inú osobu fyzickým násilím k činu, ktorý má vonkajšie znaky trestného činu,*
- d) donútil iného ku konaniu hrozbou, pokiaľ táto osoba nie je za spáchanie trestne zodpovedná pre krajnú núdzu,*
- e) zneužil svojho práva vydať rozkaz a osoba prijímajúca tento rozkaz bola povinná ho uposlúchnuť,*
- f) zneužil osobu, ktorá nekoná v špeciálnom úmysle alebo z pohnútky, ktoré predpokladá skutková podstata trestného činu, resp. koná v tomto smere v omyle,*
- g) zneužil na dosiahnutie svojich cieľov osobu, konajúcu z nedbanlivosti.*

*Všetkým týmto prípadom od a) až g) je v podstate spoločné, že tzv. živý nástroj nie je buď vôbec trestne zodpovedný (napr. pre nepričetnosť, nedostatok veku, omyl), alebo jeho zodpovednosť je obmedzená (napr. pre nedbanlivostný trestný čin), alebo aspoň nie je zodpovedný za taký istý trestný čin.*¹²⁴

Na rozdiel od Trestného zákona č. 300/2005 Z. z., český Trestní zákoník č. 40/2009 Sb. obsahuje právnu úpravu trestnej zodpovednosti nepriameho páchatel'a, hoci tiež explicitne neuvádza pojem "nepriamy páchatel'".¹²⁵

V súvislosti s bodom a) Osoba, ktorá využila jednotlivca, ktorý je trestne nezodpovedný z dôvodu nedostatočného veku alebo pre nepričetnosť, na vykonanie činu. V situácii, kedy osoba trestne zodpovedná vie o veku 13-ročného jedinca a presvedčí ho, aby vypáčil zámok na dverách auta a odcudzil batožinu, čo maloletá osoba aj vykoná, trestne zodpovedná osoba spácha trestný čin krádeže podľa § 212 ods. 2 písm. a) Trestného zákona č. 300/2005 Z. z. v pozícii nepriameho páchatel'a.

¹²³ R 58/1999

¹²⁴ R 58/1999

¹²⁵ KUBIČKA, R., *Trestná súčinnosť. I. vydanie*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o. 2020. s. 233;

V súvislosti s bodom b) Kto využil osobu na spáchanie trestného činu, pričom táto osoba konala v skutkovom omyle a v dôsledku toho nebola schopná porozumieť významu svojho konania. Pracovník servisu uistí majiteľa auta, že závada na brzdovom systéme bola odstránená, hoci vie, že stále pretrváva. Navrhne majiteľovi, aby s autom zobral kolegu, s cieľom spôsobiť nehodu. Počas jazdy zlyhajú brzdy a auto havaruje. Pracovník servisu je nepriamym páchatelom úmyselného trestného činu ublíženia na zdraví podľa § 155 Trestného zákona č. 300/2005 Z. z. , zatiaľ čo majiteľ auta nie je trestne zodpovedný, pretože mu pracovník poskytol nepravdivé informácie a nebol schopný rozpoznať poruchu brzdového systému.¹²⁶

V súvislosti s bodom c) Osoba, ktorá násilím alebo hrozbou násilia donúti inú fyzickú osobu k činu, ktorý má znaky trestného činu, nebude stíhaná, ak táto osoba konala v situácii krajnej núdze, v ktorej nie je trestne zodpovedná. V tejto situácii osoba, ktorá bola nútená fyzickým násilím zo strany nepriameho páchatel'a sa nedopúšťa konania, ktoré je schopné naplniť objektívnu stránku skutkovej podstaty trestného činu. Konanie podľa trestného práva sa skladá z dvoch aspektov: fyzickej a psychickej. Fyzická zložka sa skladá z pohybu alebo zdržania pohybu, zatiaľ čo vôľová zložka tvorí psychické procesy, myšlienky a rozhodnutia. Konanie sa považuje za schopné naplniť objektívnu stránku skutkovej podstaty trestného činu vtedy, keď pohyb alebo zdržanie sa pohybu vyjadruje vôľu konajúcej osoby, teda keď sa zhoduje fyzická a psychická stránka konania. V tomto bode absentuje vôľa osoby, ktorá bola použitá na vykonanie pohybu, ktorý bol vynútený nepriamym páchatelom na spáchanie trestného činu.¹²⁷ Rozhodnutie R 32/1955 „konanie človeka je nutným prvkom objektívnej stránky skutkovej podstaty každého trestného činu. Toto konanie je ovládané fyzickou a psychickou zložkou. Pohyb človeka, ktorý nie je konaním v zmysle trestného práva, nemôže zakladať skutkovú podstatu trestného činu.“¹²⁸ Na základe odôvodnenia v rozhodnutí R 32/1955 „pohyb človeka, ktorý však nie je prejavom jeho vôle, nie je konaním v zmysle trestného práva a nemôže zakladať skutkovú podstatu trestného činu.“¹²⁹

V súvislosti s bodom d) V tomto prípade osoba, ktorá bola donútená, nebude niesť trestnú zodpovednosť za svoje konanie, pretože jednala za podmienok, ktoré sú v súlade

¹²⁶ KUBIČKA, R., *Trestná súčinnosť. I. vydanie*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o. 2020. s. 236;

¹²⁷ KUBIČKA, R., *Trestná súčinnosť. I. vydanie*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o. 2020. s. 236;

¹²⁸ R 32/1955

¹²⁹ R 32/1955

so zákonom a vylučujú protiprávnosť jej činu podľa ustanovenia § 24 TZ č. 300/2005 Z. z.

V súvislosti s bodom e) Kto zneužil svoje oprávnenie dávať rozkazy v situácii, keď osoba, ktorá tieto rozkazy vykonávala, bola povinná ich poslúchnuť. Napríklad Vojenský veliteľ prikáže svojmu vodičovi, aby ho v piatok zaviezol do Banskej Bystrice. Vodič nemá informácie, či ide o pracovnú jazdu alebo súkromnú jazdu. Neskôr sa ukáže, že išlo o súkromnú jazdu na zábavu a v dôsledku toho bol spáchaný trestný čin neoprávneného používania cudzieho motorového vozidla podľa § 217 Trestného zákona č. 300/2005 Z. z. V tomto prípade nie je vodič páchatelom, pretože iba vykonával príkaz svojho veliteľa. Za toto konanie je zodpovedný samotný veliteľ, ktorý vydal príkaz.

Z uvedených príkladov je zrejmé, kedy možno hovoriť o nepriamom páchatelstve. Odborná literatúra tiež uvádza ďalšie neobvyklé príklady nepriameho páchatelstva, ako napríklad využitie osoby, ktorá používa hmotnoprávnu exempciu, na spáchanie trestného činu.¹³⁰

Nepriamy páchatel musí mať úmysel spáchať trestný čin prostredníctvom iného, čo znamená, že nepriamy páchatel sa môže dopustiť len úmyselného trestného činu. Nepriame páchatelstvo môže byť spáchané aj prostredníctvom úmyselného opomenutia. Ak Trestný zákon vyžaduje, aby páchatel trestného činu mal osobitnú vlastnosť, spôsobilosť alebo určité postavenie. Osoba, ktorá disponuje takouto vlastnosťou, spôsobilosťou alebo určitým postavením, môže byť považovaná za nepriameho páchatel'a len vtedy, ak tieto kritériá sú zhodné s požiadavkami kladenými na priameho páchatel'a.

Pri potrestaní nepriameho páchatelstva by sa mohla zohľadniť všeobecná priťažujúca okolnosť uvedená v § 37 písm. i) Trestného zákona, čo znamená zneužitie osoby, ktorá nie je trestne zodpovedná, na spáchanie trestného činu.

5.1.2 Zdanlivé spolupáchatel'stvo

V tomto prípade zdanlivej trestnej súčinnosti sa trestný čin spácha v spolupráci medzi trestne zodpovedným páchatelom a osobou, ktorá nie je trestne zodpovedná z

¹³⁰ IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2021, s. 302;

dôvodu nedostatku veku podľa § 22 Trestného zákona č. 300/2005 Z. z., nepříčetnosti podľa § 23 Trestného zákona alebo nedostatku rozumovej alebo mravnej vyspelosti podľa § 95 Trestného zákona. V týchto situáciách táto osoba koná s osobou, ktorá nevykazuje typické znaky všeobecného páchatel'a.

Osoba, ktorá nie je trestne zodpovedná z dôvodu nedostatku veku, nepříčetnosti alebo nedostatku rozumovej a mravnej vyspelosti, nie je spôsobilá byť spolupáchatel'om trestného činu. Podľa ustanovenia § 20 TZ vyplýva, že spolupáchatel'stvo môže byť prítomné iba v prípade, že osoba je schopná byť páchatel'om trestného činu. Osoba mladšia ako pätnásť rokov môže byť považovaná za páchatel'a trestného činu len v prípade, že v čase činu dosiahla takú úroveň rozumovej a mravnej vyspelosti, ktorá jej umožňuje rozpoznať protiprávnosť svojho konania alebo riadiť svoje správanie. Osoba, ktorá nie je trestne zodpovedná z dôvodu nedostatku veku, nepříčetnosti alebo nedostatku rozumovej a mravnej vyspelosti, nie je schopná byť spolupáchatel'om trestného činu. Z uvedeného vyplýva, že v prípade, ak trestný čin spáchal trestne zodpovedný páchatel' úmyselne spoločne s osobou, ktorá nie je trestne zodpovedná, bude trestne zodpovedný ako samostatný páchatel' podľa ustanovení § 19 ods. 1 Trestného zákona.¹³¹

Podobným záverom dospela aj judikatúra, podľa R 51/1970 „*ak spácha páchatel' trestný čin spoločným konaním s osobou pre nedostatok veku trestne nezodpovednou, nejde o spolupáchatel'stvo podľa § 9 ods. 2 TZ č. 140/1961 Zb. (v súčasnosti § 22 Trestného zákona č. 300/2005 Z. z.), ale o spáchanie trestného činu jediným páchatel'om podľa § 9 ods. 1 TZ č. 140/1961 Zb. (v súčasnosti § 19 ods. 1 Trestného zákona č. 300/2005 Z. z.)*“¹³²

Trestne zodpovedný páchatel' môže svojím konaním s osobou, ktorá nie je trestne zodpovedná pre nedostatok veku, príčetnosti alebo rozumovej a mravnej vyspelosti, splniť podmienku priťažujúcej okolnosti uvedenej v § 37 písm. i) TZ č. 300/2005 Z. z., ktorý uvádza „*priťažujúcou okolnosťou je to, že páchatel' zneužil na spáchanie trestného činu osobu, ktorá nie je trestne zodpovedná.*“¹³³ Napríklad dospelá osoba A, ktorá je trestne zodpovedná, spáchala trestný čin krádeže podľa § 212 Trestného zákona spoločne s dvanásťročným dieťaťom. V tomto prípade osoba A nesie zodpovednosť ako priamy

¹³¹ KUBIČKA, R., *Trestná súčinnosť. I. vydanie*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o. 2020. s. 249;

¹³² R 51/1970

¹³³ Pozri § 37 písm. i) zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov;

páchateľ uvedeného trestného činu krádeže, zatiaľ čo dieťa, kvôli svojmu nedostatku veku, nie je trestne zodpovedné.

5.1.3 Súbežné páchatel'stvo

Súbežné páchatel'stvo sa odlišuje od spolupáchatel'stva tým, že osoby zúčastnené na aktuálnom konaní nekonajú s úmyslom konať spoločne. Mohlo by to byť z dôvodu, že nie sú vedomí o prítomnosti druhej osoby, alebo ak majú vedomosť, nechcú spoločne konať a nie sú dohodnutí na spoločnom konaní.¹³⁴ Jednotliví páchatelia sú hodnotení individuálne ako priami páchatelia. Judikatúra R 57/1970 sa zaoberá rozlišovaním medzi spolupáchatel'stvom a súbežným páchatel'stvom v trestnom práve. Podľa R 57/1970 „u spolupáchatel'stva podľa § 9 ods. 2 TZ č. 140/1961 Zb. (v súčasnosti podľa § 20 Trestného zákona č. 300/2005 Z. z.) sa vyžaduje spoločný úmysel spolupáchatel'ov zahrňujúci ako ich spoločné konanie, tak sledovanie spoločného cieľa (porušenie alebo ohrozenie záujmu chráneného trestným zákonom). Nejde o spolupáchatel'stvo, ak súbežné útočia proti tomu istému predmetu útoku, ale každý z nich sleduje iný zámer.“¹³⁵

Podľa R 36/1973 „Spolupáchatel'om trestného činu podľa § 9 ods. 2 Tr. zák. (v súčasnosti podľa § 20 Trestného zákona č. 300/2005 Z. z.), je ten, kto spoločne s iným spácha trestný čin. Spolupáchatel'stvo teda predpokladá a) spáchanie trestného činu spoločným konaním a b) úmysel k tomu smerujúci (§ 3 ods. 3 Tr. zák.). O spoločné konanie ide vtedy, ak každý zo spolupáchatel'ov uskutoční svojim konaním všetky znaky skutkovej podstaty trestného činu alebo keď každý zo spolupáchatel'ov svojim konaním uskutočnil len niektorý zo znakov skutkovej podstaty trestného činu, ktorá je potom naplnená len súhrnom týchto konaní, alebo aj vtedy, keď konanie každého zo spolupáchatel'ov je aspoň článkom reťaze, pričom jednotlivé činnosti — články reťaze smerujú k priamemu vykonaniu trestného činu a len vo svojom celku tvoria jeho skutkovú podstatu a pôsobia súčasne. Úmysel pri spolupáchatel'stve musí smerovať k spáchaniu trestného činu spoločným konaním. Tým sa odlišuje spolupáchatel'stvo od súbežného páchatel'stva niekoľkých osôb.“¹³⁶

¹³⁴ KUBIČKA, R., *Trestná súčinnosť*. I. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o. 2020. s. 251;

¹³⁵ R 57/1970

¹³⁶ R 36/1973

Rozlišovanie medzi súbežným páchatel'stvom a spolupáchatel'stvom má význam v trestnom práve z dôvodu, že pri spolupáchatel'stve pri trestných činoch s poškodením majetku je spolupáchatel' zodpovedný za celkovú škodu nevyhnutnú pre právnu kvalifikáciu trestného činu, pretože tu platí princíp kumulácie. Naopak, pri súbežnom páchatel'stve každý zodpovedá len za škodu, ktorú spôsobil individuálne.¹³⁷

5.1.4 Postupné páchatel'stvo

Pri postupnom páchatel'stve konajú osoby postupne bez úmyslu konať spoločne, čo je podmienkou na naplnenie znakov spolupáchatel'stva.¹³⁸ Neskôr konajúca osoba „využije stav, ktorý bez dohody s ním vyvolá iná osoba.“¹³⁹

Každý z postupne konajúcich páchatel'ov je zodpovedný len za svoje konanie. Následkom môže byť, že čin každého z nich môže splňovať znaky trestného činu, ale nemusí. V kontexte postupného páchatel'stva odborná literatúra odkazuje na judikatúru R 34/1968.¹⁴⁰ Podľa rozhodnutia R 34/1968 „nie je spolupáchatel'stvom trestného činu lúpeže, ak jeden zo spoluobvinených využije k uskutočneniu úmyslu zmocniť sa cudzej veci stav bezbrannosti obete, ktorý bol bez dorozumenia s ním za tým účelom vykonaný druhým zo spoluobvinených. V takom prípade prichádza u prvého spoluobvineného do úvahy posúdenie skutku ako pomoc na trestný čin lúpeže podľa § 10 písm. c), § 234 TZ,, nie je spolupáchatel'stvom trestného činu lúpeže, ak jeden zo spoluobvinených využije k uskutočneniu úmyslu zmocniť sa cudzej veci stav bezbrannosti obete, ktorý bol bez dorozumenia s ním za tým účelom vykonaný druhým zo spoluobvinených. V takom prípade prichádza u prvého spoluobvineného do úvahy posúdenie skutku ako pomoc na trestný čin lúpeže podľa § 10 písm. c), § 234 TZ“¹⁴¹

¹³⁷ IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2021, s. 304;

¹³⁸ KUBIČKA, R., *Trestná súčinnosť*. I. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o. 2020. s. 258;

¹³⁹ MENCEROVÁ, I., TOBIÁŠOVÁ, L., TURAYOVÁ, Y. a kol.: *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. aktualizované a prepracované vydanie. Šamorín: Heuréka, 2015, s. 220;

¹⁴⁰ IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2021, s. 305;

¹⁴¹ R 34/1968

Napríklad osoba A napadne osobu B. Po útoku osoba A odíde, zatiaľ čo osoba B zostane ležať v bezvedomí na mieste. Náhodou na miesto príde osoba C, ktorá osobe B ukradne mobilný telefón a peňažnú hotovosť.¹⁴²

Postupné páchatel'stvo sa líši od spolupáchatel'stva absenciou subjektívnej stránky, pretože každá osoba konala z vlastného úmyslu, a nie zo spoločného.

5.1.5 Zdanlivé účastníctvo

Autori odbornej učebnice Ivor J., Polák P., Záhora J., uvádzajú, že „*zdanlivé účastníctvo spočíva v tom, že osoba trestne nezodpovedná navádza na trestný čin osobu trestne zodpovednú alebo jej v tom pomáha.*“¹⁴³ Na základe uvedeného môžeme obecné charakterizovať zdanlivé účastníctvo ako situácie, v ktorých sa konania účastníka v užšom zmysle dopúšťa osoba, ktorá nie je trestne zodpovedná. S ohľadom na rozličné formy účastníctva v užšom zmysle špecifikované v § 21 ods. 1 Trestného zákona č. 300/2005 Z. z. o zdanlivé účastníctvo ide vtedy, keď trestne nezodpovedná osoba, ktorá nie je trestne zodpovedná z dôvodu nedostatku veku, nepričetnosti alebo absencie rozumovej a mravnej dospelosti, organizuje alebo objednáva trestný čin, ktorý má spáchať osoba trestne nezodpovedná. V takejto situácii zodpovedá ako samostatný páchatel' zodpovedná osoba, ktorá je navedená, objednaná, organizovaná, alebo osoba, ktorej pomáhal zdanlivý účastník.¹⁴⁴

Napríklad trinásťročná osoba A navedie trestne zodpovednú osobu B na spáchanie trestného činu. Trestne zodpovedným je len páchatel' B, a to v postavení samostatného páchatel'a. Osoba G, kvôli nedostatku veku, nie je trestne zodpovedná.

¹⁴² IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2021, s. 305;

¹⁴³ IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2021, s. 305;

¹⁴⁴ KUBIČKA, R., *Trestná súčinnosť*. 1. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o. 2020. s. 262;

ZÁVER

Hlavným zámerom predloženej práce bolo dôkladne sa venovať problematike trestnej súčinnosti, jej jednotlivým aspektom, trestnoprávnemu postihu páchatel'ov a tiež formám trestnej súčinnosti, ktoré sú považované za zdanlivé. Cieľom diplomovej práce bolo predovšetkým teoreticky objasniť pojem trestnej súčinnosti, analyzovať jednotlivé jej formy a ich trestnoprávny postih na základe platných právnych predpisov, ktoré sa doplnili o judikatúru súdov, ako aj poznatky z odbornej literatúry, právnych textov a článkov. Judikatúru, odborné články a literatúra, právne texty, zamerané na trestnú súčinnosť sa v práci využili pomocou metódy poznávacej a analýzy, ako aj prostredníctvom parafrázovania.

Na dosiahnutie stanoveného cieľa sme sa v prvej kapitole zaoberali definíciou pojmu trestná súčinnosť a jeho charakteristikami, pričom sme sa pokúsili vysvetliť samotnú podstatu trestnej súčinnosti, hoci oficiálne označenie v súčasnej právnej norme chýba. Na začiatku kapitoly sme sa preto opierali o teoretické a praktické aspekty trestnoprávnej oblasti, kde sme analyzovali rôzne koncepty od rôznych autorov. Neskôr sa táto kapitola venuje porovnaniu spolupáchateľstva a účastníctva.

Obsah druhej kapitoly našej práce sa zameriava na významné aspekty spolupáchateľstva, kde sa zdôrazňuje spoločné konanie viacerých páchatel'ov. V tejto súvislosti je Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb zásadný, najmä pokiaľ ide o vyvodzovanie právnej zodpovednosti štatutárnych orgánov. Tento krok umožňuje Slovenskej republike priblížiť sa k vyšším štandardom v oblasti právnej úpravy, čo ju zaraďuje medzi vyspelé krajiny Európskej únie.

V tretej kapitole sme sa podrobne venovali ďalšiemu významnému aspektu trestného práva, konkrétne účastníctvu. Cieľom tejto časti práce bolo poskytnúť čitateľovi hlbší výklad tohto právneho inštitútu. Skúmali sme charakteristické znaky účastníctva, jeho rôzne prejavy, sankcie a spôsoby, ako môže účasť stratiť svoju trestnú povahu. Našou snahou bolo prezentovať teoretické poznatky čitateľovi pomocou judikatúry a odbornej literatúry. Ako najvýznamnejší nedostatok sme identifikovali absenciu presnej definície zániku trestnosti účastníctva, ktorý môže spôsobovať interpretačné problémy. Tento

termín chýba v Trestnom zákone, a preto by bolo vhodné, aby bol jasne vymedzený ako samostatný pojem priamo v texte zákona.

V štvrtej kapitole sme sa zameriavali na detailnú analýzu jednotlivých foriem trestnej súčinnosti, ktoré sú upravené v osobitnej časti Trestného zákona. Naším zámerom bolo presne vymedziť tieto trestné činy a jasne ich odlíšiť od prípadov spolupáchateľstva a účastníctva, pričom sme sa opierali o odbornú literatúru a judikatúru. Pri posudzovaní trestného činu neoznámenia trestného činu sme zaznamenali, že vlády niektorých krajín v nedávnych rokoch vyjadrujú pochybnosti o absolútosti spovedného tajomstva.

V piatej časti sme sa zamerali na aspekty zdanlivej trestnej súčinnosti. V úvodnej časti sme definovali situácie, kedy môžeme hovoriť o takzvanej zdanlivej trestnej súčinnosti. V jednotlivých častiach tejto kapitoly sme poskytli čitateľovi pohľad na všeobecné formy zdanlivej trestnej súčinnosti prostredníctvom analýzy judikatúry a odbornej literatúry. S cieľom zabezpečiť jednoznačnosť právnej normy, by bolo vhodné zákonodarcom doplniť Trestný zákon ustanovením, ktoré by presne definovalo trestnosť konania nepriameho účastníka.

Určili sme si cieľ oboznámiť čitateľa s aktuálnym stavom trestnej súčinnosti a poukázať na jej problematické aspekty, ktoré orgány činné v trestnom konaní a súdy musia zohľadniť pri hodnotení trestnej zodpovednosti páchatel'a alebo inej osoby zapojenej do trestného činu. Dôležité je zdôrazniť, že konanie páchatel'a alebo páchatel'ov by nemalo byť podceňované, a mali by sme brať do úvahy ich dôsledky pre spoločnosť. Trestná súčinnosť sa totiž radí medzi najzávažnejšie formy páchania protiprávnej činnosti.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

A) Knižné publikácie a monografie

- BALÁŽ, P. *Trestné právo hmotné všeobecná a osobitná časť*. Bratislava: Veda, Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2005, s. 444, ISBN 978-80-224-0876-X.
- BALÁŽ, P., *Trestné právo hmotné. Všeobecná a osobitná časť*. 1. zväzok, Bratislava: IURA EDITION, 2001, s. 415, ISBN 80-88715-75-X.
- BURDA, E. et al., *Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár. I. diel*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, spol. s r. o., 2010. 1106 s. ISBN 978-80-7400-324-0.
- BURDA, E. et al., *Trestný zákon. Osobitná časť. Komentár – II. diel*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, spol. s r. o. 2011. s. 1568, ISBN 978-80-7400-394-3.
- ČENTÉŠ, J. a kol.: *Trestný zákon. Veľký komentár*. 2 aktualizované vydanie. Žilina : Eurokódex, 2015, s. 956, ISBN 978-80-8155-057-7.
- IVOR, I., a kol.: *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. Bratislava: IURA EDITION, 2010, s. 601, ISBN 978-80-8078-308-2.
- IVOR, I., POLÁK, P., ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2 vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o., 2021, s. 560, ISBN 978-571-0407-0.
- IVOR, I., POLÁK, P., ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 1 vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o., 2016, s. 541, ISBN 978-80-8168-509-5.
- IVOR, I., POLÁK, P., ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné II. Osobitná časť*. 2 vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o., 2021, s. 688, ISBN 978-80-571-0409-4.
- JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 5. aktual. a dopl. vydání. Praha: Leges, spol. s r. o., 2016. s. 976 ISBN 978-80-7502-120-5.
- KORGO, D., et al. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. s. 224, ISBN 978-80-73804-07-7.
- KRATOCHVÍL, V. a kol., *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, spol. s r. o., 2012. s. 921, ISBN 978-80-7179-082-2.
- KUBIČKA, R., *Trestná súčinnosť*. 1. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2020, s. 284, ISBN 978-80-571-0240-3.

MADLIAK, J., a kol.: *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. Banská Bystrica: Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2015, s. 458, ISBN 978-80-557-0800-3.

MAŠĽANYOVÁ, D. a kol.: *Trestné právo hmotné. Všeobecná a osobitná časť*. Plzeň: Aleš Čenek, 2011, s. 496, ISBN 978-80-7380-338-4.

MATYS, K. a kol., *Trestný zákon. Komentár. 1. Preklad z českého rukopisu Trestní zákon – komentář BENČÍK, M. et al.* Bratislava: Obzor, n. p., 1978. s. 492.

MENCEROVÁ, I., TOBIÁŠOVÁ, L., TURAYOVÁ, Y. a kol.: *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť. 2. aktualizované a prepracované vydanie*. Šamorín : Heuréka, 2015, s. 501, ISBN 978-80-8175-011-5.

MENCEROVÁ, I., TOBIÁŠOVÁ, L., TURAYOVÁ, Y. a kol.: *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. Šamorín : Heuréka, 2014, s. 384, ISBN 978-80-89122-96-7.

MENCEROVÁ, I., TOBIÁŠOVÁ, L., TURAYOVÁ, Y. a kol.: *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. Šamorín : Heuréka, 2013, s. 501, ISBN 978-80-89122-86-8.

NOVOTNÝ, O. et al., *Trestní právo hmotné – II. Zvláštní část. 4. přepr. vydání*. Praha: ASPI Publishing, spol. s r. o., 2004. s. 302, ISBN 80-86395-67-7.

SMITH, J. C., HOGAN, B. *Criminal Law – Cases and Materials, 3rd edition*, Butterworths London, 1986, s. 750, ISBN 978-0-406-65824-1.

SOLNAŘ, V., FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., *Základy trestní odpovědnosti, podstatně přepr. a dopl. vydání*. Praha: Nakladatelství Orac, s. r. o., 2003. s. 455, ISBN 80-86199-74-6.

ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní právo hmotné. 7. přepr. vydání*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. s. 1040, ISBN 978-80-7478-617-7.

B) Články

KRATOCHVÍL, V., *Zásada osamostatnění účastenství: argumenty „pro“ a „proti“*. In *Právní praxe*. Roč. 44, č. 8-9, 1996, s. 530-540, ISSN 1211-0825.

MEDELSKÝ, J., *Nový model trestnej zodpovednosti právnických osôb v Slovenskej republike*. In: *Trestní právo*. Roč. 20, č. 2, 2016, s. 13-19. ISSN 1211-2860.

ŘÍHA, M., 2009. *K výkladu pojmu „společné jednání“ spolupachatelů trestného činu*. In *Trestněprávní revue*. Roč. 8, č. 5, 2009, s. 136-143, ISSN 1213-5313.

TOGNER, M., *Pokračovanie v účastenství*. In *Trestněprávní revue*. Roč. 7, č. 8, 2008, s. 248-251, ISSN 1213-5313.

C) Právne predpisy

CODEX CANONUM ECCLESiarUM ORIENTALIUM, auctoritate Joannis Pauli
pp.II promulgatus, Libreria Editrice Vaticana 1990

Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov

Zákon č. 40/2009 Sb. Zákon trestní zákoník v znení neskorších predpisov

Zákon č. 586/2003 Z. z. o advokácii v znení neskorších predpisov

Zákon č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb v znení neskorších
predpisov

D) Judikatúra

R 1/1973

R 1/2003

R 119/2012

R 14/97

R 20/1987

R 24/2005

R 28/1978

R 29/1979

R 3/1972

R 3/1999

R 32/1955

R 34/1968

R 36/1973

R 36/2010

R 3812/1929

R 49/1971

R 51/1970

R 51/1970-II

R 52/1970-II

R 57/1970

R 58/1999

R 67/1971

R 82/1956

R 89/1953

Rč 49/2009-II

Rč 52/2010-II

Rč 55/2010-I

Rč 61/1994

Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR z 13. mája 2009, sp zn. 5 Tdo 414/2009

Rozsudok Okresného súdu Nitra sp. zn. 4T 42/2015 z 11. augusta 2016

Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 8. júla 2008 vo veci T-99/04 – AC-Treuhand AG proti Komisii Európskych spoločenstiev, článok 146.

ZSP 56/1998

E) Internet

Dôvodová správa k Trestnému zákonu č. 300/2005 Z. z., klientsky program ASPI [online].
epi.sk, [2005] Dostupné na: <https://www.epi.sk/dovodova-sprava/Dovodova-sprava-k-zakonu-c-300-2005-Z-z.htm> [cit. 2023-12-12].

KKC 1467 [online]. www.katechizmus.sk, Dostupné na internete:
<https://katechizmus.sk/kkc-1467> [cit. 2024-02-12]

Spovedné tajomstvo je neporušiteľné, reflektuje to i slovenská legislatíva [online].
www.tkkbs.sk, [2021-11-09]. Dostupné na internete:
<https://www.tkkbs.sk/view.php?cislocclanku=20211109020> [cit. 2024-02-12]